

1990 – 2020

30 rokov

BIBLIANA

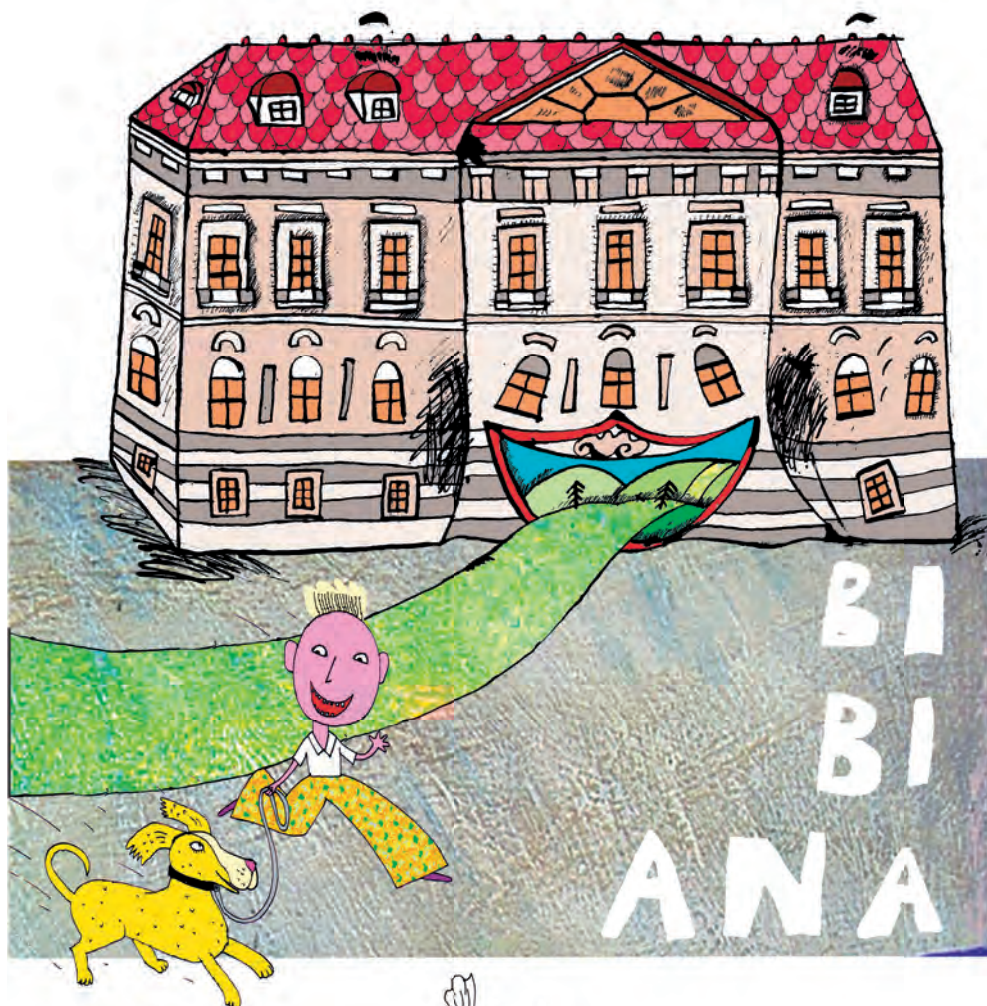
revue

4

XXVII. ROČNÍK
Cena / 0,70 €

o umení pre deti a mládež

/ 2020

vás

víta

Gabriela MIKULČÍKOVÁ

SME NA TEBA HRDÍ, BIBIANA! /1

NAJVÄČŠÍ DIV SLOVENSKA

Jubilejný rozhovor Ondreja Sliackeho
s riaditeľom BIBIANY Petrom Tvrdoňom /3

GRATULÁCIE ZO ZAHRANIČIA /15**DOMÁCE REMINISCENCIE /23****Marcela DUCHKOVÁ**

BIBIANA JE V NÁS /44

Beata PANÁKOVÁ

NAJLEPŠIE KNIHY SEZÓNY 2019 /46

Viera ANOŠKINOVÁ

SÚČASŤOU DOBREJ KNIHY SÚ DOBRÉ
ILUSTRÁCIE /50

Tatiana ČECHOVÁ a Tomáš DANAY

BIENÁLE ANIMÁCIE BRATISLAVA 2020 /52

Toňa REVAJOVÁ a Ľubica KEPŠTOVÁ

ZÁZRAČNÝ ORIEŠOK 2020 V TIENI
KORONY /59

Gabriela MIKULČÍKOVÁ

KREHKÉ SPOJENIA /64

**NAJKRAJŠIE A NAJLEPŠIE DETSKÉ
KNIHY JARI, LETÁ, JESENE A ZIMY
2019 NA SLOVENSKU /68****OBSAH 27. ROČNÍKA /71****VÝSTAVY V BIBIANE /72**

Šéfredaktor ONDREJ SLIACKY

Na tvorbe čísla participovali Gabriela Mikulčíková a Lucia Obuchová

Revue Bibiana, orgán Slovenskej sekcie IBBY

Vychádza štyrikrát do roka v BIBIANE, medzinárodnom dome umenia pre deti

Zriaďovateľom BIBIANY je Ministerstvo kultúry SR

Adresa redakcie: BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti, Panská 41, 815 39 Bratislava,
tel. 02/ 54 41 84 88; IČO 00 682 357

Obálka a typografická úprava: Dušan Babjak

Tlač Commercium, spol. s r. o., Bratislava

Rozširuje a objednávky prijíma distribučná firma ARES, s. r. o., Elektrárenská 12091, 831 04 Bratislava
bezplatná linka 0800 14 19 11

Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľstvom pôšt č. J-243/94-P zo dňa 21. 1. 1994

MK SR EV 2974/09

Číslo vyšlo v decembri 2020

Autorkou kresby na obálke je Martina Matlovičová

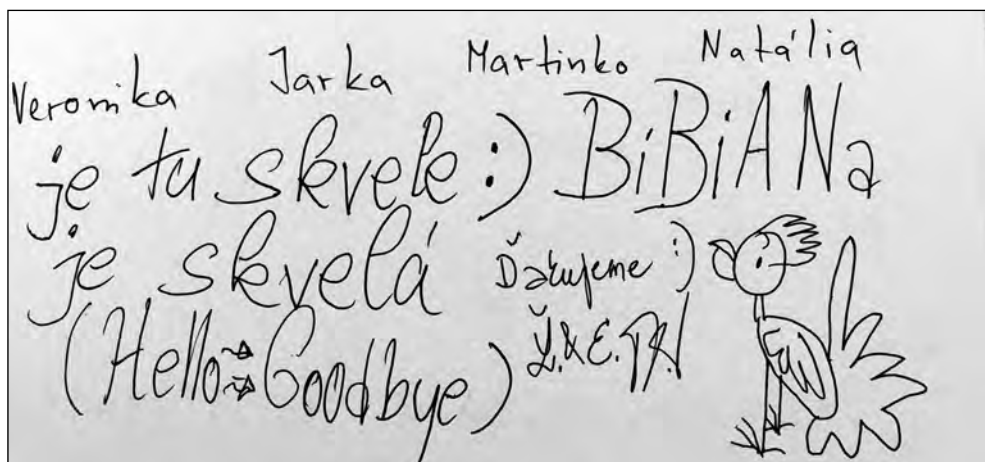
ISSN 1335-7263

SME NA TEBA HRDÍ, BIBIANA!

Milí čitatelia Bibiany, priaznivci
BIBIANY, vzácní priatelia,

už prítomnosť samotného oslovenia, ktoré nebýva v našej revue zvykom, vám pravdepodobne signalizuje, že sa ide diať niečo mimoriadne. Niečo bude v tomto čísle iné a inak. Očakávali ste svoje rubriky, možno tých „svojich“ autorov, prispievateľov odborných článkov, recenzií, úvah... (Sľubujeme vám, že o nič z toho neprídete.) A možno už tušíte, ak sa k vám dostala nedávno vydaná publikácia B AKO BIBIANA, že Medzinárodný dom umenia pre deti BIBIANA oslavuje svoju tridsiatku. A „malá“ Bibiana nesmie na oslave chýbať. Preto aj toto jubilejné číslo bude patriť rozjímaniu, blahoželaniam a spomínaniu na časy dávnominulé, ale aj na tie nedávne a súčasné. S ľuďmi, ktorí pri BIBIANE stáli v jej začiatkoch, uprostred a ktorí

pri nej stoja dodnes. S tými, ktorí s ňou prešli kus cesty... starali sa o ňu, tešili z jej prvých krokov, snívali o jej budúcnosti. Plánovali výstavy, sprievodné podujatia. Písali scenáre, dramaturgovali, výtvarne riešili, režirovali. Organizovali súťaže, inštalovali „bibianske“ výstavy po Slovensku aj v zahraničí. Hodnotili najkrajšie knihy. Realizovali festivaly, konferencie. Pred vernisážami nocovali v BIBIANE. Lepili katapultčiekov. Hákali sa, argumentovali. Tešili sa z úspešných projektov. Písali o BIBIANE do médií. Fotili, natáčali, archivovali. Pozorovali nás z ateliéru vo vedľajšom dome. Každý robil niečo iné, každý mal svoju úlohu „na pláci“. Všetkých však spájala zanosť a láska pre vec. Tvorivosť, láska k umeniu a vzťah k deťom, pretože bez nich by to celé nemalo význam. Pretože BIBIANA je tu pre deti a kvôli nim.

Nedávno som si prelistovala tri z mnohých kroník BIBIANY, do ktorých malí aj veľkí návštevníci píšú svoje dojmy, poďakovania a spätné väzby. Najčastejšie sa v nich, v rôznych obmenách, vyskytovalo: *Ďakujeme za krásne výstavy, „Bibijana“ je skvelá! Radi prídem znova. Ďakujeme všetkým, ktorí to tu tak pekne pripravili.* No našli sa medzi nimi aj originálnejšie zápisy: *Bolí sme tu opäť babská zostava. babky Ľubka, Nelly, Mimi.* Niektorí návštevníci si aj zaspomínali: *Veľmi rada som sem chodievala v detstve a veľmi rada sem chodím aj so svojimi deťmi.* Deti boli na stránkach kroník veľmi konkrétne: *Určite postavím vežu. Výťah bol najlepší. Najviac sa mi páčilo, ako som písal na písacom stroji. Vodopád bol super, najlepšia bola tá tmavá miestnosť na konci. Mame sa veľmi páčili knihy, mne sa páčilo pódium. Najviac sme sa vyhrali v divadle a maskérni.* Deti nemali problém aj sa pochváliť *Ahoj BIBIANA, pracoval tu môj dedo! Švec,* alebo priznať, že *Katka bola hladná, ja nie* a byť aj značne kritické *Celkom dobré, len tie veže do neba sú tu už dlho.* (Veru, už od Babylonskej ríše.) Pobavil ma roztomilý zápis v kronike *Ďakujeme za čarovný zážitok. Moja frajerka nechcela hrať Júliu, ale inak super!* a vyznanie Dorotky – *Mám rada BIBIANU a najradšej mám diamanty* – pochopí len ten, kto navštívil výstavu Šperkopríbeh.

Ako som tak listovala kronikami, prenikala som do príbehu BIBIANY z druhej strany, z pohľadu návštevníkov a očami detí. Moju pozornosť upútal detský rukopis a paličkovým písmom napísané: **SME NA TEBA HRDÍ, BIBIANA!**

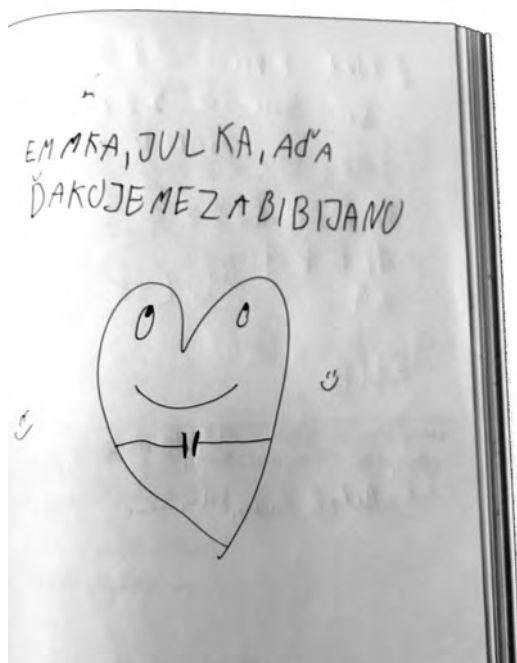
Nestáva sa až tak často, aby dieťa

dokázalo vidieť za darom aj darcu a upriamiť pozornosť na neho. A napadlo mi, že to je presne ono! To, čo BIBIANA so všetkými umeleckými aktivitami v deťoch pôsobí. Vedie ich nielen k tomu, aby mali vzťah k umeniu, (nie každý bude umelec) ale cez umenie ich kultivuje, scitlivuje, robí empatickými a vnímavými. A to môže byť každý.

Čo dodať na záver môjho úvodu? Malá Bibiana síce nie je určená deťom, ale ak s nimi budete, odkážte im od veľkej BIBIANY, že sme na ne rovnako hrdí. Sme hrdí na deti a ich rodičov, starých rodičov a učiteľov, ktorí rok čo rok – už tridsať rokov – navštevujú BIBIANU a dávajú jej existencii zmysel.

Niekoľko do kroniky BIBIANY napísal: *Tešíme sa na budúci rok, čo vymyslíte!* A žiada sa mi odpovedať iným zápisom z kroniky: *Výborné, ako vždy!*

Gabriela Mikulčíková

Najväčší div Slovenska

ROZHOVOR S PETROM TVRDOŇOM, RIADITEĽOM JUBILUJÚCEJ
BIBIANY PRIPRAVIL ONDREJ SLIACKY

Ked' pred niekoľkými rokmi Slniečko vyzvalo deti, aby napísali, čo považujú za div Slovenska, jedno bratislavské dievčatko odpísalo: „Podľa mňa najväčším divom Slovenska je BIBIANA.“ Kedže v tomto roku si BIBIANA pripomína tridsiate výročie svojho vzniku, pýtam sa riaditeľa

BIBIANY Ing. Petra Tvrdoňa, čo si myslí o tomto dávnom detskom výroku.

Neviem, či je najväčším (tých máme dnes na Slovensku až-až), ale divom určite sme. Vo svete je niekoľko podobných inštitúcií, ako je naša. Je tu však jeden podstatný rozdiel. Ich činnosť je zameraná veľmi komerčne s cieľom dosiahnuť zisk. Aby som však nebol zle pochopený, nie vždy, čo je komerčne úspešné, je aj nekvalitné-nekultúrne. Ako príklad by som uviedol, že knihy s detektívnou zápletkou sa často považujú za akúsi jednoduchšiu a ľahšiu literatúru. Osobne si myslím, že napísať dobrú detektívku je často také isté veľké umenie ako napísať kvalitný román.

Teraz všetci, čo rozhovor čítajú, určite poznamenajú *Jemu sa ľahko hovorí, keď dostane mešec peňazí a môže míňať*. Áno, ale všetky vynaložené prostriedky sa snažíme investovať tak, aby sme dali možnosť návštevníkom, a tým nemyslím iba deti, ale aj ich rodičov a starých rodičov, stretnúť sa s umením a kultúrou príťažlivým, interaktívnym a tvorivým spôsobom. A na tom všetkom pracuje doslova a do písmena úzky kolektív zanietených ľudí, ktorým by som aj touto cestou chcel poďakovať nielen ako riaditeľ, ale aj ako Peter Tvrdoň. Nie sme však na to sami. Spolupracujeme s veľkým množstvom externých spolupracovníkov zo všetkých oblastí. Pri jednotlivých výstavách sa snažíme o to, aby boli

Japonský medzinárodný deň detí 2016 v BIBIANE v spolupráci s Veľvyslanectvom Japonska v SR

interaktívne. Iba tak môžeme zaujať malých aj veľkých návštevníkov. A či to robíme dobre, to musia posúdiť iba oni sami. Súčasťou našej činnosti je organizovanie tvorivých dielní, workshopov, divadielok a množstvo iných aktivít.

Pred niekoľkými rokmi sme dali dokopy skupinu detí, ktorá pod vedením skúsených lektorov pracuje na tvorivých dielnach animácie. Filmy, ktoré z toho vznikajú, získali už množstvo ocenení na filmových festivaloch v Tbilisi (Gruzínsko), Rio de Janeiro, Sant Luis, Sao Paulo (Brazília), Varna (Bulharsko), Dublin (Írsko), Plzeň (Česká republika) a Hajdarábád (India).

Už veľa rokov spolupracujeme s rôznymi inštitúciami na Slovensku. Za veľmi úspešnú považujeme možnosť reінštalovať naše výstavy aj v iných mestách (Košice, Piešťany, Poprad, Čadca, Liptovský Mikuláš a ďalšie). Našou snahou je, aby naše aktivity mohli potešiť návštevníkov

nielen v Bratislave, ale po celom Slovensku. Jednoducho povedané, sme ochotní spolupracovať s každým, kto prejaví o našu činnosť záujem.

Naša činnosť je veľmi intenzívna, aj čo sa týka zahraničia. Zúčastňujeme sa pravidelne na veľtrhoch v Bologni, Belehrade, Novom Sade a v Prahe, kde máme samostatné stánky. Napriek tomu, že ide o komerčné veľtrhy, organizátori nám ako jediným poskytujú stánky bezplatne, ako ocenenie našej práce pre mladú generáciu.

Nemôžeme vynechať ani našu spoluprácu s festivalmi animovaných filmov v Annecy (Francúzsko), Stuttgarte (Nemecko), Kecskeméte (Maďarsko) a v Zlíne (Česká republika). Výsledkom tejto spolupráce je prudko sa rozvíjajúci náš festival Bienále animácie Bratislava. Za pár rokov sa z regionálneho festivalu stal jeden z najprestížnejších festivalov animovaného filmu špecializovaného pre deti v Európe.

V priestoroch BIBIANY sa nachádza špeciálna knižnica, ktorá zhromažďuje a sprístupňuje literatúru pre deti a mládež slovenských i zahraničných autorov. Jadrom fondu je kolekcia kníh, ktorých ilustrácie boli vystavené na Bienále ilustrácií Bratislava už od roku 1967.

V roku 2018 vzniklo Centrum detskej literatúry, čítania a SK IBBY pre potreby zhodnocovať situáciu v oblasti čítania detí a mládeže a pozitívne ju ovplyvňovať prostredníctvom odbornej a konzultačno-metodickej činnosti a tvorbou vlastných inováčných programov. Vznikom Centra sa činnosť rozšírila o viaceré aktivity pre deti.

Samozrejme nesmieme zabudnúť na dve najväčšie podujatia, ktoré ďaleko prekračujú hranice Slovenska.

Začneme tým starším, a to je Bienále ilustrácií Bratislava (BIB), ktorého 27. ročník prebiehal v roku 2019 v historických priestoroch Bratislavského hradu. Je to prehliadka originálov ilustrácií detských kníh. Za dobu existencie bienále vystavovalo v Bratislave viac ako 105 štátov z celého sveta a niekoľko tisíc výtvarníkov. Osobne si myslím, že je to najvýznamnejšia akcia v kultúrnej oblasti s celosvetovým dosahom, aká na Slovensku je. Tu mi dovoľ jeden osobný zážitok. Pred niekoľkými rokmi bola členkou medzinárodnej poroty jedna staršia pani zo zámoria, ktorá po zasadnutí odišla samozrejme domov. Tú istú pani som pred BIBIANOU stretol o pár týždňov neskôr v obklúčení niekoľkých dám v jej veku. Pozdravili sme sa a ja som sa jej spýtal: „Čo tu robíš?“ Odpoveď: „Som s niekoľkými priateľkami na zájazde po Európe.“ Prekvapene som sa pozrel a povedal: „To ste

Japonská princezná Kiko Akišimo na návšteve BIBIANY (2013)

mali v programe cestovnej kancelárie aj Bratislavu?“ Odpoveď znela: „Nie, ale keď sme boli vo Viedni, tak som kamarátkam povedala, *podťe sa pozrieť do jedného mesta, ktoré nie je ďaleko a kde robia tú najväčšiu výstavu ilustrácií detských kníh. Tak sme tu.*“ Vtedy mi zišlo na um, že žiadna z týchto dám si asi už viac nepomýli Slovensko so Slovinskom a s úsmevom som odišiel.

O trochu mladšie je Bienále animácie Bratislava (BAB). Z nevinnej malej akcie premietania animovaných filmov ako doplnku bienále ilustrácií postupne vznikol festival – na prvom ročníku bolo prihlásených pár filmov, tento rok porota vyberala do súťažných pásiem z viac ako 1 800 fil-

mov. 15. ročník BAB-u práve skončil. Pre známe problémy s pandemiou prebiehal v on-line priestore v RTVS a na našej webovej stránke.

Na dokreslenie sa patrí uviesť aspoň niekoľko čísiel. Za 30 rokov našej činnosti sme v našich priestoroch usporiadali 400 výstav, pripravili vyše 300 tvorivých dielní, odohrali sme 273 divadelných predstavení a zorganizovali viac ako 500 iných akcií. Mimo našich priestorov sme inštalovali 791 výstav (väčšinou v zahraničí) a pripravili viac ako 500 programov a divadiel. Reprezentovali sme Slovensko v 51 krajinách celého sveta.

Na našich akciách sme privítali veľa významných hostí, z ktorých by som spomenul: japonskú princeznú Kiko Akišino, predsedu talianskej vlády Romana Prodiho, svetoznámeho argentínskeho karikaturistu Guiellermo Mordila, talianskeho spisovateľa Umberta Eca, Holanďana Michaela Dudok de Wita, držiteľa Oscara za animovaný film a mnoho ďalších osobností.

■ **BIBIANA je už dávno viac než len slovenským divom. Je to div medzinárodný. A že je jedným i druhým, je to aj zásluhou svojho riaditeľa. Peter Tvrdoň nie je totiž človek, ktorý sa stal šéfom tejto „medzinárodnej“ inštitúcie z „vyššej“ moci. Vypracoval sa na svoj post sám. Prekvapivé je, že je ekonóm, zdanlivo mimo kultúrnych štruktúr a väzieb, najmä tých, ktoré sa nejakým spôsobom dotýkajú detskej kultúry. Ale nie je to tak. Je to skutočne len zdanlivý dojem. Peter Tvrdoň svoje tovarišské roky, ktoré z vydavateľského ekonomického referenta vytvorili špecifický typ manažéra, strávil vo vydavateľstve Mladé letá,**

v excelentnej inštitúcii, ktorej v rokoch 1959 – 1985 riaditeľoval Rudo Moric. Aké máš skúsenosti s človekom, ktorý sa ako začínajúci učiteľ postavil proti nemeckému i slovenskému fašizmu s puškou v ruke?

Musím ťa trochu poopraviť. Do Mladých liet som nenastúpil ako referent, ale rovno na funkciu ekonomického námestníka a na inzerát. Bola to odo mňa veľká drzosť, že som sa tam vôbec prihlásil. Podmienkou bola 15-ročná prax a ja som mal odpracované necelé 2 roky v skalickom Grafobale. V Mladých letách som nepoznal nikoho. Dokonca moja svokra, skúsená banková úradníčka, mi musela vysvetliť, kde Mladé letá sídlia, pričom otec aj svokor ma od tohto nerozvážneho mladického rozhodnutia odhovárali. Viem, že bolo prihlásených niekoľko kandidátov, no nakoniec si vybrali mňa. O pár rokov neskôr, keď som si už s Rudom Moricom tykal, som sa ho spýtal: „Prečo si vlastne zobral mňa?“ Potmehúdsky sa usmial a povedal: „Pretože si na moje otázky odpovedal netradične so značnou dávkou mladíckej drzosti“. A tú zdravú drzosť som si tuším zachoval dodnes. A teraz už k Rudovi Moricovi. O mne sa vie, že nerád používam veľké slová. Teraz však musím. Rudo Moric bol pojem. Priamy, rovný chlap. Nepoznám človeka, ktorý by s ním nevedel vyjsť. Na vtedajšiu dobu vytváral vo vydavateľstve fantastickú atmosféru. Tá partia, ktorá vtedy bola v Mladých letách, sa stretáva doposiaľ (na tie stretnutia chodíš predsa i ty, len je nás stále menej a menej). To je v dnešnej dobe, keď si ľudia dokážu závidieť aj nos medzi očami, priam zázrak. Moric mal

Tlačová konferencia výstavy BIB Na krídlach fantázie v Belehrade (2019)

jednu fantastickú vlastnosť, ktorá už dnes prakticky vykapala. Vedel ľudí stmelovať a nie rozdeľovať. Nikdy, predtým ani potom, som už nemal takého fantastického šéfa.

■ A čo Dr. Dušan Roll, Moricov „minister zahraničia“? Keď si prišiel do Mladých liet, Dr. Dušan Roll, pôvodne vedúci merkantilu v martinskej Osvete, sa ako kultúrny manažér stával známym nielen v Československu, ale čoraz viac prenikal i za jeho hranice, až sa stal svetovou celebritou. Pre tých, ktorí sa pri tomto označení zmôžu na blahoslenný úsmev, pripomeniem, že JUDr. Dušan Roll spolu s dvoma excelentnými výtvarníkmi – Miroslavom Cipárom a Albínom Brunovským (za asistencie ďalších,

napríklad Jána Šveca) – na pôde bratislavských Mladých liet založením BIB-u, medzinárodnej prehliadky ilustrácií detských kníh, už v roku 1967 začal nabúravať povestný berlínsky múr, najznámejší symbol studenej vojny. Dávno predtým než si svetoví vládcovia podali pri jeho páde ruky, každé dva roky za prítomnosti Dr. Dušana Rolla si ich v Bratislave podávali ich emisári, dokazujúc, že BIB má potenciú nerozdeľovať, ale spájať ideologicky protikladné kultúry. Navyše, v čase začínajúcej sa ekonomickej globalizácie, v čase zotierania národných špecifík, kladol a stále kladie dôraz na kultúrnu rozmanitosť, ktorá predstavuje jedinú účinnú hrádzu proti politickému extrémizmu. Prečo to spomínam v čase tridsia-

Dušan Roll a prezident Slovenskej republiky Michal Kováč na BIB 2001

teho výročia vzniku BIBIANY? Pretože nielen BIB, ale i jubilujúca BIBIANA je dielom či „spoludielom“ Dr. Dušana Rolla. Každý iný by si dal zaživa postaviť pomník, zariadil by si to, Dr. Dušan Roll pred BIBIANOU „zariadil“ pomník najväčšiemu svetovému rozprávkarovi H. Ch. Andersenovi.

Podeľ sa teraz s Bibianou o svoje zážitky s človekom, ktorý na jednej strane mal a stále má noblesu turčianskych zemanov, na druhej ako absolútny profesionál, syn riaditeľa, vplyvného martinského bankára, podporujúceho národné iniciatívy, si od „plebsu“ (rozumej tých, ktorí namiesto toho, aby začali ako on na „zelenej lúke“, sa rozhodli jeho dielo sprivatizovať) udržiaval patričný odstup. Napokon, možno i preto sa s týmto „plebsom“, najmä keď mu siahla na jeho životné

dielo, dostal do kolízie. Poznamenávam, na Slovensku, nie v medzinárodných inštitúciách, pretože tie pred ním snímali a doteraz snímajú klobúk. Len čo nastala „vhodná“ príležitosť, začalo sa všetko „rollovské“ spochybňovať. Žiaľ, prispel k tomu aj on sám, keď zanechal to, čo suverénne ovládal a dal sa ako riaditeľ Slovenskej filmovej tvorby na manažovanie filmárskych klanov. Našťastie, nechceli ho, či nechcel ich on... V každom prípade dobre. V následnom strete záujmov kto z koho, si zakladateľ BIB-u uhájil svoj koncept a tak zabránil rozpadu inštitúcie, ovplyvňujúcej svetovú ilustračnú kultúru. Ako ty vnímaš príbeh Dr. Dušana Rolla?

Presne ako si ho popísal. Tí dvaja, Moric a on, sa teda našli. Každý svojím spôsobom veľká osob-

nosť, a napriek tomu spolu vychádzali priam ukážkovo. A teraz podme k Dušanovi Rollovi. Strávil som s ním nespočetné množstvo času, hlavne pri pravidelných cestách do tlačiarne v Martine, ktoré boli dvornými tlačiarňami Mladých liet. Tu by som sa na chvíľu pristavil. V Martine som sa totiž stretol s partiou ľudí, ťažkých profesionálov, ktorí dokázali rozprávať o knihách dlhé hodiny. Boli to Rollov brat Ivan, Šaňo Lillge a Lorenzo Michaeli. Myslím si, že ma veľmi rýchlo prijali medzi seba, zvlášť keď sa za mňa zaručili takí „machri“, akými boli Moric a Roll. A o čom som s nimi debatoval? No o čom inom ako o knihách (pravdu povediac aj o krajšej polovičke ľudstva, športe a všeličom inom). Samozrejme, nemohol som mudrovať, čo bude v edičnom pláne Mladých liet, aj keď akú-takú predstavu som

o tom mal. Dušan mi trpezlivo vysvetľoval, prečo určitú knihu zaradíme do edičného plánu. Bol perfektným organizátorom a veľkým zástancom všetkých redaktorov, ktorých mal pod sebou. O tom, že mal obrovský organizačný talent svedčí skutočnosť, že bol aj jedným (možno aj hlavným) z tých, ktorí sa rozhodli pred viac ako 50 rokmi založiť BIB, Bienále ilustrácií Bratislava. Na vtedajšiu dobu sa mu podarilo niečo nevídané. Tu chcem pripomenúť, že mu veľa ľudí neverilo. Najmä tí, čo ho poriadne nepoznali. Bol cieľavedomý a svojím spôsobom aj tvrdohlavý. Ak by taký nebol, nemohli by sme sa dnes pýšiť výstavou, ktorú nám závidí celý svet. S Dušanom Rollom som sa stretával s malými prestávkami celý život. A tak sa stalo aj v BIBIANE, kde sme sa znovu stretli po niekoľkých rokoch. To

Taliansky spisovateľ Umberto Eco pred slovenskou expozíciou na 47. ročníku Medzinárodného veľtrhu detskej knihy v Bologni. Zľava: A. Halvoník, M. Mikulášových, U. Eco, D. Roll, P. Tvrdoň a J. Heger

už bola doba, keď odovzdával žezlo bienále Zuzke Jarošovej. Napriek tomu má naďalej svoju stoličku v BIBIANE, a ak mu to zdravotný stav dovoľí, vždy budem rád, ak bude sedieť v aute, ktoré smeruje do mekky detskej literatúry na bolognský knižný veľtrh. Pred pár rokmi mal okrúhle životné jubileum. Dlhý som rozmýšľal, čo dať človeku, ktorý tak veľa urobil pre kultúru. Na sochu, akú on postavil slávnemu dánskemu rozprávkarovi Andersenovi som peniaze nemal. Jedno ráno som sa však zobudil a zistil som, že mám pre neho darček. A tak som urobil krok, ktorý si on zaslúži. Poradil som sa s kolegami a nazvali sme po ňom výstavný priestor, kde usporadúvame komorné výstavy. Ten priestor sa od tej doby volá *Galéria Dušana Rolla*. Ak si niekto zaslúži vlastnú galériu, tak je to určite on.

■ **Vráťme sa k BIBIANE.** Pre osvie-

ženie pamäti: vznikla roku 1990 a jej prvým riaditeľom sa stal v tom čase neznámy, ale schopný rozhlasový dramaturg Ľuboš Machaj. Roku 1993 sa stal jej šéfom Jozef Urban. Bola to celebrita, básnik pomazaný Bohom, bohém v pravom slova zmysle, dokonca bohém s ekonomickým vzdelaním. Po dvoch rokoch ho však minister kultúry, nahradil stredoškolskou pedagogičkou Máriou Šajdíkovou. Ku koncu jej pôsobenia na poste riaditeľky bolo na jeden rok prerušené vydávanie revue *Bibiana*. Tej revue, ktorú som v roku 1993 s požehnaním vtedajšieho ministra kultúry Dušana Štrobodníka a s pomocou jeho pravej ruky, spisovateľa Jána Beňa, zakladal. Je teda prirodzené, že som jej zrušenie považoval za osobnú prehru. Navyše za prehru fatálnu, poznajúc, že čo sa raz u nás zruší, už sa neobnoví nikdy. Našťastie som sa mýlil. Len čo sa roku 1999 stal

Prvý riaditeľ BIBIANY Ľuboš Machaj (prvý zľava) sprevádza generálneho riaditeľa UNESCO Federicu Mayora (druhý zľava) na výstave Podoby sveta (1992)

Eric van den Linden, bývalý komisár EU v SR, na výstave Farby Európy

riaditeľom BIBIANY Peter Čačko, Bibianu obnovil.

Mimochodom, tak ako ty i Peter Čačko sa „koval“ v Moricových Mladých letách. Ako vedúci redaktor exportu sa významnou mierou podieľal na prenikaní našej detskej literatúry do sveta. Jeho manažérsky talent sa prejavil i pri utváraní Slovenskej sekcie IBBY. Výsledky, ktoré sekcia dosiahla, ocenila Medzinárodná únia pre detskú knihu tým, že si ho po dva razy zvolila za člena svojej exekutívy. Myslím si, že toto všetko vrchovato stačilo na to, aby pri voľbe Petra Čačka za riaditeľa BIBIANY v roku 1999 nebolo o čom uvažovať. Poľudšti, prosím, túto moju „objektívnu“ informáciu o významnom dirigentovi BIBIANY ľudskejším tónom.

Je to ďalší z mojich kolegov, lepšie povedané kamarátov, ktorých som sa „nezbavil“ prakticky celý svoj život. Čačo, ako ho familiárne volám (zahraniční partneri ho nazývajú honosnejšie Mistr Kako, na koľko Čačko sa im ťažko vyslovuje). To hovorím ja, ktorý mám meno Tvrdoň a každý zahraničný hosť ma radšej volá Peter, aby si nepolámal jazyk. Dlho sme pracovali spolu v Mladých letách a z mojej strany musím povedať, že som s tou spolupracou bol spokojný. Myslím si, že aj Čačo. Inak by ma určite po niekoľkých rokoch nezavolať do BIBIANY, kde už v tom čase šéfoval a potreboval trochu pomôcť s ekonomikou (myslím, že v tom období bol jeho ekonóm chorý alebo tak nejako). Tak som tam pôsobil necelý rok. Bol som priamo pri prameni

a mohol som sledovať všetky činnosti, pravdu povediac naživo a v plnej paráde. Organizačne to tam fungovalo ako švajčiarske hodiny a čo bolo ešte dôležitejšie, aj atmosféra tam pripomínala staré dobré časy z Mladých liet. Počas svojho krátkeho pôsobenia som spoznal veľa nových ľudí zaniietených pre vec, ktorí robili nie pre peniaze, ale preto, že z vlastného presvedčenia slúžili dobrej veci. Moja misia však skončila a ja som sa s Petrom Čáčkom a pracovníkmi BIBIANY rozlúčil.

■ **Po Petrovi Čáčkovi si sa roku 2007 riaditeľom BIBIANY stal ty. To, čo si dostal, si nepremárnil, ale ako dobrý gazda zveladil. Dôkazov je viac než dosť. Osobne za jedinečný považujem tvoj záujem o vojvodinských Slovákov. V 50. rokoch to boli „titovci“, nepriatelia tábora mieru, v čase normalizácie sme sa o nich tiež veľa nedozvedali. O Kováčiči, jej famózných obrázkoch, nám viac hovoril svet, než naše oči. Že dnes je to úplne inak, že vojvodinskí Slováci sú pre nás nielen etnická rarita, ale sú naši a my ich, je i tvojou zásluhou. To, že sa ti podarilo z celej slovenskej Vojvodiny urobiť „pobočku BIBIANY“, rozžiariť oči našich malých rodákov obrázkami ich pôvodnej vlasti, je však už zásluha výlučne tvoja. Ako vlastne skrsol v tvojej hlave (a či v srdci?) nápad rozšíriť trvalé bydlisko BIBIANY o Vojvodinu?**

Môj návrat do BIBIANY paradoxne súvisí s Čáčkovým hraním v kostoloch na organe. Je to paradox, ale je to tak. V tom čase sa moja dcéra Martinka vydávala a chcela, aby som sa ho spýtal, či by jej neza-

hral v kostole, keď bude mať svadbu. Tak som sa vybral do BIBIANY, aby som to vybavil. Bol som si istý, že Peter nebude proti a určite zahrá. A tak sa aj stalo. Slúbil to hneď. Pri káve potom prišla debata na to, že končí v BIBIANE a odchádza do dôchodku (december 2006). Povedal mi, že minister kultúry vypísal konkurz na jeho miesto. Zobral som to jedným uchom dnu a druhým von, vykročil som z jeho kancelárie a pobral sa domov. V BIBIANE som však stretol niekoľko ľudí, ktorí sa ma pýtali, či sa prihlásim do konkurzu. Takto si totiž vysvetľovali moju návštevu u riaditeľa. Úprimne poviem, v tom momente mi to vôbec nenapadlo. Doma som žene oznámil, že je všetko vybavené a že Peter odchádza do dôchodku a je vypísaný konkurz. Spomenul som aj to, že niektorí ľudia si mysleli, že som s Petrom rokoval o možnosti prihlásiť sa do konkurzu.

„A čo? Nerozmýšľal si o tom?“ bola jej reakcia.

Sadli sme si, porozprávali sa a výsledok bol jasný. Prihlásim sa do konkurzu. Predtým som však telefonoval s mojimi kamarátmi Rollom a Čáčkom, že ak by mali oni dajakého konkrétného favorita na funkciu riaditeľa, nebudem im to komplikovať. Ich stanovisko bolo – nech rozhodne komisia a vyhrá vhodnejší kandidát. A tu sme zasa pri tej zdravej drzosti. Vedel som, že všetci kandidáti prihlásení do konkurzu sú ľudia s vysokoškolským vzdelaním humanitného smeru (spisovateľ, prekladateľ, výtvarný teoretik). Napriek tomu, alebo práve preto, komisia rozhodla, že som sa od 1. júna 2007 stal riaditeľom BIBIANY.

Pokračoval som v tom, čo začali

Predseda talianskej vlády Romano Prodi (tretí zľava) na otvorení výstavy Najkrajšie slovenské detské knihy v Bologni v roku 2009

moji predchodcovia a snažil som sa pridať aj niečo navyše. Je pravda, že spolupráca s množstvom knižníc po celom Slovensku (Piešťany, Poprad, Čadca, Liptovský Mikuláš, Petržalka a mnohé ďalšie) bežala úspešne už roky. Rozhodli sme sa však, že budeme hľadať takého partnera na východnom a strednom Slovensku, ktorý by bol akousi malou BIBIANOU. Išlo o to, aby sme mohli reinštalovať naše veľké výstavy a umožnili tak deťom aj z iných regiónov byť návštevníkmi týchto interaktívnych podujatí. Zatiaľ sa nám tento cieľ podarilo naplniť v Košiciach, kde sme uzatvorili zmluvu s mestskou organizáciou K – 13 Košické kultúrne centrá, Kasárne Kulturpark a väčšina výstav sa po skončení u nás presúva do Košíc. Verím, že v budúcnosti sa nám podarí tento náš zámer realizovať aj na strednom Slovensku.

Ako už z nášho názvu vyplýva,

že sme medzinárodný dom umenia, rozhodli sme sa, že sa budeme venovať aj Slovákom a ich deťom žijúcim v zahraničí. Začali sme pred desiatimi rokmi v Srbsku. Každý rok navštívime tri miesta, kde sú školy s vyučovacím jazykom slovenským. Nechodíme tam s prázdnyimi rukami. V každej škole darujeme do knižnice niekoľko desiatok kníh v slovenskom jazyku. Týmto by som chcel poďakovať vydavateľom, ktorí nám knihy poskytujú (Slovart, Ikar, Mladé letá a Perfekt). Okrem toho každý žiak dostane od nás darčeky s emblémom BIBIANY (tričká, čiapky a pod.). Pri stretnutí s deťmi a ich učiteľmi debatujeme s nimi o BIBIANE i o tom, ako žijeme na Slovensku. Odpovedáme im na ich zvedavé otázky. Pri tom všetkom nám pomáhajú dvaja Paľovia. Obidvaja sú z Kovačice. Jeden sa volá Babka (ja ho však volám dedko) a je majiteľom

galérie. Druhý sa volá Baláž a okrem mnohých aktivít je známy tým, že organizuje fantastickú akciu. Niekoľko desiatok detí oblečených v krojoch zahrá tradičnú klasickú svadbu – tak ako vyzerala kedysi – pod názvom „Detská svadba“. Od roku 2015 organizujeme pre deti súťaž v kreslení pod názvom “Bola raz jedna BIBIANA”. Deti zo škôl kreslia, čo si pod týmto názvom predstavujú a poro-

ta pozostávajúca z detí, ktoré vystupujú na Detskej svadbe, vyberie päť najkrajších obrázkov. BIBIANA týchto víťazov odmení každoročne tabletmi. Už nám zostáva navštíviť iba málo miest kde sú školy s vyučovacím jazykom slovenským. V tejto akcii chceme pokračovať. Ďalšia krajina, kde pôjdeme za našimi rodákmi, bude Rumunsko.

Argentínsky ilustrátor Guillermo Mordillo na návšteve v BIBIANE (2010)

■ Pred pár dňami si v rozhovore s redaktorkou RTVS vysvetlil domáce i medzinárodné úspechy BIBIANY tak, že máš „najlepší kolektív, aký si možno predstaviť“. Nevymyslel som si to. Počul som to na vlastné uši. A nedivím sa. To, čo stvárajú, chcem povedať, vytvárajú tvoji ľudia na všetkých postoch tejto jedinečnej svetovej inštitúcie, sú skvosty. BIBIANA skutočne napĺňa svoje poslanie tým, že umením vychováva deti k umeniu. Povedané poetickejšie: BIBIANA medzinárodný dom umenia pre deti aj napriek tomu, že sa nemôže pyšiť prestížnym krištáľovým krídlom, je výnimočná tým, že má krídla, ktoré vynášajú deti do nebies. Moje vnúčatá, ktoré sa roky rokúce bláznili v BIBIANE, rozhodne.

Detská svadba v Kovačici (2016)

GRATULÁCIE ZO ZAHRANIČIA

PAVEL BABKA, SRBSKO

zakladateľ Galérie a Nadácie Babka Kovačica

10 ROKOV BIBIANE V SRBSKU¹

Neska, ke idete ulicou a stretnete žiakov základnej školy v Kovačici a sa im spýtate, či vedia čo je to BIBIANA? Ako z dela vam povedia: Ako prvo: BIBIANA – je ten dom v Bratislave, tam pri tom moste, vyzerá ako pečiarňa, v kerom pre deti robia šec-

ko. Ako druhvo vám povedia: BIBIANA – to sa tí, čo každý rok donášajú knihy zo Slovenska do našej školy. Ako tretie: BIBIANA – to sa tí, čo davajú každý rok päť tabletov tomu, kto najkrajšie nakreslí na tému: Bola raz ena BIBIANA. A niekerí, ni šeci, povedia – to je ten čo sa nám prstom hrozí z veľkyho plagátu, ak neprečítame tie knižky, kerie doniesli, a to je Peter Tvrdoň. Pred desiatyma rok-

¹ Text je napísaný v kovačickom nárečí

mi deti v Kovačici, ale aj druhých slovenských dedinách, tu v Srbsku, to nevedeli. Ja som za BIBIANU zbadav v zahraničí, organizovav som výstavu Slovensko insitnvo umenia zo Srbska, vo Vašingtóne, a tam mi vraveli: nidávno tu bola BIBIANA, potom som organizuvav výstavu v Tokiu, a aj tam mi vraveli to istvo: bola tu výstava BIBIANA, a tak veľa ráz. Tak som ti ja začav rozhutovať: ak kceš

konkurenta vyhrať, misíš ho spoznať. Moj starý kamarát Mišo Lerincz ma prvi raz odvedov do BIBIANE, a tam som sa stretov z Petrom Tvrdoňom.

Dobre: aj ja si viem chváliť svoju robotu, ale ni Peter Tvrdoň nečušav.

Tedy nám obidvom prebleslo, že bude najmúdrejšie, aby zme spolu pracovali. Aj sme začali.

A tak friško prešlo 10 rokov BIBIANE v Srbsku.

TOIN DUIJX, HOLANDSKO

člen medzinárodných komitétov BIB

BIBIANU V BRATISLAVE NAVŠTEVUJEM VELMI RÁD

Vždy ma tešilo a stále teší, že sa každé dva roky na začiatku septembra zúčastňujem v Bratislave Bienále ilustrácií Bratislava a prichádzam do BIBIANY. Prípravy na ňu sú pre mňa vždy zážitkom. Počas toho vyberáme najkrajšie knihy za uplynulé dva roky a spolupracujeme s rôznymi odborníkmi v oblasti ilustrácií. Proces hodnotenia býva plný diskusií, no výsledkom je vždy zaujímavý výber, ktorý s radosťou predstavujeme svetu. Prínosom je vždy aj vynikajúco spracovaný katalóg, ktorý putuje do celého sveta a aj touto formou podporuje ilustrátorské umenie vo svete.

Holandsko získava v rámci BIB mnohé ocenenia. V minulosti sme originály ilustrácií zvykli posielat diplomatickými kuriérmi v spolupráci s Velvyslanectvom Holandského kráľovstva v Bratislave. V súčasnosti už posielame všetko poštou. Pre Holandsko bol obzvlášť výnimočný rok 2017, keď ilustrátor Ludwig Volbeda vyhral cenu Grand Prix a ja som za moju prácu pre BIB dostal „poljablko“. Boli sme veľmi potešení. Speci-

fický význam malo bienále v období, keď nebolo jednoduché v Bratislave vystavovať, lebo železná opona rozdeľovala západnú a východnú Európu. Je potešiteľné, že po otvorení hraníc sa stále viac krajín začalo do bienále zapájať a vystavovať. Bienále ilustrácií Bratislava navždy zostane najdôležitejšou prehliadkou ilustrácií s významnými oceneniami pre ilustrátorov zo všetkých kútov sveta.

Spolupracovať s BIBIANOU bolo a je pre mňa vždy mimoriadne a robím to nesmierne rád – s ľuďmi, ktorých považujem za svojich vzácných a dobrých priateľov z Bratislavy. Rád navštevujem výstavy v BIBIANE. Špeciálne ma teší, že sú cielené na deti a pre deti, lebo je to pre mňa inšpiráciou odovzdávať svoje zážitky z výstav aj deťom v Holandsku.

V neposlednom rade chcem spomenúť aj Medzinárodné sympóziu BIB, ktoré BIBIANA organizuje, a na ktorom si vždy rád vypočujem obochacujúce prednášky mnohých odborníkov, čím vzniká medzi nami užitočné medzinárodné prepájanie profesionálov z viacerých krajín a oblastí knižného a ilustrátorského umenia.

Pevne verím, že budem môcť byť súčasťou Bienále ilustrácií Bratislava aj v najbližších rokoch a stretnem tu ve-

ľa starých známych, aj nových priateľov. Blahoželám k 30. narodeninám! Nech žije BIBIANA!

ZDENĚK FREISLEBEN, ČESKÁ REPUBLIKA

riaditeľ Památníku národního písemnictví v Prahe

BI-BI-ANA

BIBIANA je jako dětská hra nebo říkanka, která mi připomíná skákačeho panáka nakresleného na chodníku. Složená z mozaiky dílů tak pro mě byla při prvním setkání, a to už je velmi dávno, spojnici s nejkrásnějšími knihami. Časem jsem detailně poznal jednotlivé dílky, z nichž byla poskládána. Pochopitelně převažovala kniha a ilustrace. Zároveň se stala i mojí spojnici se Slovenskem, na které jsem ostatně vždy rád jezdil při svých divokovodních a horských putováních. BIBIANA představovala tu druhou cestu, která mě současně přiváděla do Bratislavy k setkání se zajímavými a tvůrčími lidmi, jež jsou její součástí. BIBIANA jako muzeum mě také často svými mimořádnými vý-

stavami vracela do světa her. Mnohdy mi to nedalo, abych si nevyzkoušel různé interaktivní prvky, které se zde v jednotlivých výstavách nacházely. „Bi-bi-ano, vracela jsi mě o desítky let nazpátek a asi i díky tomu jsem se zde cítil jako všechny ostatní děti.“ V těch vážnějších situacích pro mě byla inspirativní především v řadě projektů, které souvisely s Najkrajšími knihami Slovenska a naším partnerstvím s Nejkrásnějšími českými knihami roku. Uspořádali jsme řadu společných výstav a různých projektů, včetně ilustrací. Našel jsem zde řadu přátel, a tak jí podle jejího latinského významu jména přeju, aby byla pořád, podle svého jména, čilá a plná života.

PIET GROBLER, VELKÁ BRITÁNIA

ilustrátor

Uprostred priateľského a príjemného mesta na brehu Dunaja sa nachádza dom plný príbehov. Ak nakuknete cez jedno z mnohých okien zistíte, že je plný kníh a rozprávok, hudby a umenia, rozprávačov príbehov, ilustrátorov a milovníkov kníh z celého sveta. Môžete tu stretnúť deti „potulujúce sa“ priestormi a chodbami BIBIANY, očarené nielen rozprávkami z ich vlastnej krajiny, ale aj zo vzdialených miest z celého sveta.

BIBIANA ponúka toto všetko a ešte omnoho viac.

V roku 2017 zorganizovalo Medzinárodné centrum pre obrázkovú knihu v spoločnosti (International Centre for the Picture Book in Society, ICPBS) Univerzity Worcester vo Veľkej Británii medzinárodnú putovnú výstavu pohľadníc. Ako do prvej krajiny putovala na Slovensko a BIBIANA sa toho bravúrne zhostila – vytvorila vo svojich priestoroch výstavu MIGRÁCIE, kde bolo inšta-

Vernisáž výstavy Migrácie v roku 2017. Zľava: Zuzana Jarošová, Radoslav Števčík, Peter Tvrdoň, Piet Grobler, Viera Anoškinová

lovaných viac než 300 pohľadníc lietajúcich vtákov – ilustrácií umelcov z celého sveta. Touto výstavou sa BIBIANA zaslúžila aj o dôležitý sociálny rozmer, ktorý umenie môže deťom sprostredkovať. Je dôležité a potrebné prinášať do spoločnosti aj tieto té-

my a menej šťastné príbehy, napríklad s problematikou migrujúcich detí. Aj za takéto spájanie ľudí rôznych kultúr a za to, že vytvárate krajší svet, vám vzdávam hold a prajem ešte mnoho rokov dobrej práce a úspechu!

STEFFEN LARSEN, DÁNSKO

člen vedenia Dánskej sekcie IBBY

DOM KRÁLIČEJ NORY

Každýkrát keď prídem do BIBIANY sa stratím – akoby som padal do kráľičej nory z knihy Alicy v krajine zázrakov. Hoci BIBIANA nemá veľkú budovu, je v nej mnoho skrytých zákutí a tajuplných miestností. Aj sa mi skutočne stalo, že som sa práve uprostred tejto výstavy – o Aliciných dobrodružstvách – stratil. Ani neviem, ako som sa odtiaľ dostal – možno som tam zostal doteraz... Na inej výstave, ktorá sa konala v podzemných priestoroch, tzv. klenbách, (priestor historických klenieb je sko-

ro celý pôvodný), som mal pocit, akoby som navštívil Museo del Prado alebo Musée du Louvre. Pripomenulo mi to, ako veľmi je BIBIANA ako inštitúcia a súťaž Bienále ilustrácií Bratislava významná a dôležitá. Keď niekedy prídem do BIBIANY a vidím ako deti vchádzajú do tohto čarovného objektu, premýšľam, ako sa z neho dostanú von. Ako ich to zmení... A zmení ich to? Áno, určite. Tak, ako to zmenilo mňa, vás, nás všetkých. Všetko najlepšie k narodeninám, BIBIANA!

LIZ PAGE, ŠVAJČIARSKO

výkonná riaditeľka IBBY

Pri 30. výročí BIBIANY, medzinárodného domu umenia pre deti, ma to v myšlienkach prenáša do roku 1997, odkedy som súčasťou IBBY. Odvtedy je pre mňa ctou, že môžem každé dva roky zasielať zbierky kníh Čestnej listiny IBBY do medzinárodného domu umenia pre deti. BIBIANA sa týmto stala aj dôležitým depozitárom, akých je na svete celkovo len sedem a to z nej robí výnimočnú inštitúciu. Nielen však tým, že je „domovom“ pre knihy IBBY, ale je aj sídlom Slovenskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihu od vzniku BIBIANY.

Po prvýkrát som BIBIANU osob-

ne navštívila v roku 2001. Je špeciickým objektom v centre Bratislavy. Myslím, že niet lepšie miesto na knižky pre deti, ako práve v historickom centre. V dome plnom imaginárnych objektov, prekvapení a zázrakov, ktoré návštevník objavuje v mnohých priestoroch a spleti chodieb. V roku 2015 som získala čestné ocenenie BIB za dlhoročnú spoluprácu a podporu. Ostatný raz som tu bola v roku 2017, počas úžasnej výstavy Migrácie, ktorá sa v BIBIANE konala. História BIBIANY, BIB a IBBY je rozsiahla a prepletená, no za posledných 30 rokov je práve BIBIANA mimoriadne dôležitým centrom.

MILENA ŠUBRTOVÁ, BRNO

Pedagogická fakulta Masarykovej univerzity Brno

MILÁ BIBIANA, jsi proslulá svou pohostinností, s níž se ochotně dělíš o umělecké poklady literární, výtvarné i filmové. Tvé sídlo ve Starém Městě je oázou, odkud pokaždé odcházím občerstvena nejen novými informacemi a zážitky, ale také pozitivní energií, kterou kolem sebe šíří početná rodina tvých pracovníků.

Blahopřeji k 30. narozeninám a přeji ti, ať se stále rozrůstá okruh tvých vděčných návštěvníků dětských i dospělých. A zůstaň nadále tou svobodnou, nezávislou a inspirativní BIBIANOU, jež se nepodbízí kýčem a nepodléhá mocenským či ekonomickým tlakům!

JOSEP ANTONI TÁSSIES, ŠPANIELSKO

ilustrátor

Občas snívam o tom, ako veľmi rád by som mal takúto inštitúciu, ako je BIBIANA, aj u nás v Barcelone. Dom plný umenia pre deti, v srdci mesta, ktorý neustále ponúka stabilnú ponuku programov a aktivít pre deti, ktoré sú v ňom vždy vítané. Záro-

veň je aj inšpiratívnym a priateľským miestom pre spisovateľov a ilustrátorov, ale aj pre všetkých, ktorí sa zaujímajú o detskú knižnú kultúru a chcú zdieľať svoje nadšenie a poznatky.

BIBIANA ako medzinárodný dom umenia pre deti organizuje po-

Nositelia Plakety Ludmily Podjavorinskej 2017 Milena Šubrťová (ČR) a Ellis Vance (USA) za významnú propagáciu slovenských kníh pre deti v zahraničí

pri interaktívnych výstavách aj rôzne workshopy, divadelné predstavenia a tiež programy na podporu čítania. Jedným z takýchto projektov je aj Izba čítania, ktorú vedie lektorka Timotea Vráblová. Približuje deťom a mládeži kreatívne procesy čítania v tom najširšom zmysle a v úlohe facilitátorky prevádza deti príbehom, pomocou nainštalovaných objektov v scénickom priestore. Pribeh Izby

čítania je veľmi kreatívny a interaktívny.

BIBIANA je snom, ktorý sa stal skutočnosťou, vďaka práci skvelého tímu spolu s Petrom Tvrdoňom vo vedení. Snom, ktorý je v súlade s jej ušľachtilým poslaním – poskytovať to najlepšie z oblasti medzinárodného umenia práve tým najmenším. Všetko najlepšie k 30. narodeninám! Len tak ďalej!

ELLIS VANCE, USA

výkonný riaditeľ Sekcie IBBY USA

Prvé spomienky na BIBIANU, medzinárodný dom umenia pre deti, sa

mi spájajú s rokom 2013, keď sa Sekcia IBBY Spojených štátov rozhodla

stať súčasťou BIB rodiny. Americký ilustrátor detských kníh Bryan Collier bol vybraný zapojiť sa do súťaže a ja som mal tú česť – zúčastniť sa v tom roku BIB a zastupovať USBBY. Prvý Slovak, s ktorým som komunikoval, bola vedúca Sekretariátu BIB Viera Anoškinová, ktorá mi navrhla, aby som sa stal súčasťou Medzinárodného výboru BIB. Riaditeľ BIBIANY Peter Tvrdoň a Zuzana Jarošová ma privítali milými slovami: „Sme radi, že začína aktívna spolupráca s USBBY a veríme, že na najbližšom ročníku BIB sa ilustrátori zo Spojených štátov zúčastnia v silnom zastúpení.“ Následne som prezidentovi USBBY napísal, že som zažil BIB po prvý raz a „som úplne presvedčený o tom, že Spojené štáty by sa mali v budúcnosti zapájať v oveľa väčšej miere.“ V roku 2019 zastupovali USA tri americké ilustrátorky: Ekua Holmes, Yuyi Morales a Pamela Zagarenski.

Ešte v roku 2015 som mal tú česť zúčastniť sa na konferenciách o čítaní IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA, kde som hovoril na tému vizuálne medzikultúrne interpretácie obrázkových kníh. O dva roky neskôr, na ďalších konferenciách inštitútu, ktoré sa konajú vždy v čase konania BIB, som mal ďalšiu prednášku. Tentoraz na tému detí utečencov, ktorá je zachytená v detských obrázkových knižkách. Vtedy som aj poskytol rozhovor pre RTVS.

Príjemné spomienky mám aj na vŕúcne uvítanie riaditeľom Petrom Tvrdoňom v BIBIANE. Na nádvorí sa

konala recepcia pri príležitosti výstavy s názvom Migrácie, ktorá upriamila pozornosť na kritickú situáciu tisícok detí utečencov s rodinami. Nádherné pohľadnice a umelecké diela od svetoznámych ilustrátorov detských kníh zachytávali tých, ktorí museli utiecť na bezpečnejšie miesta vo svete.

Nezabudnuteľný okamih pre mňa nastal, keď mi bola udelená Plaketa Ľudmily Podjavorinskej. Dostal som to za podporu slovenských kníh pre deti v zahraničí a za posilňovanie spolupráce s SK IBBY, BIBIANOU a BIB. Slávnostné udeľovanie ocenenia sa konalo počas Hudobného salónu IBBY INŠTITÚTU BRATISLAVA v historickom Zichyho paláci. Spolu s Timoteou Vráblovou a Björnom Sundmarkom, bývalým šéfredaktorom IBBY časopisu *Bookbird*, sme strávili príjemný večer so zástupcami BIB a IBBY. V roku 2019 sme si tradíciu hudobného salónu zopakovali. Tiež si veľmi vážim, že som sa ako pozvaný hosť Ministerstva kultúry SR mohol zúčastniť na večeri a slávnostnom otvorení Bienále ilustrácií Bratislava v historickej budove Slovenského národného divadla.

Najviac si však vážim mojich vzácných a neoceniteľných priateľov z BIBIANY, s ktorými som sa zoznámil, vrátane drahocenného priateľstva s Petrom Tvrdoňom, Zuzanou Jarošovou, Vierou Anoškinovou a Timoteou Vráblovou. Vďaka všetkým vám sa tu cítim ako skutočný Slovak! Ďakujem!

Vedúca sekretariátu BIB Viera Anoškinová počas vernisáže výstavy Ilustrátori ocenení na BIB 2017 v Slovenskom inštitúte vo Varšave

DOMÁCE REMINISCENCIE

VIERA ANOŠKINOVÁ

vedúca Sekretariátu BIB

Ako dieťa som ju nepoznala, predsa len mám o niekoľko rokov viac... Ale poznala som Bienále ilustrácií Bratislava, ktoré ma sprevádzalo celým detstvom a navštevovali sme ho pravidelne. Vtedy som ešte netušila, že budem jeho súčasťou. Začalo to vedením Medzinárodného sympózia BIB, neskôr som tu ostala natrvalo. Takto som sa stala aj súčasťou BIBIANY, ktorá je z môjho pohľadu veľmi

dôležitá pri vedení detí k poznaniu rôznych vecí hrovou a tvorivou formou. Nakoľko veľa spolupracujeme so zahraničím, vidím, ako tam BIBIANU a jej prístup k deťom oceňujú a môžem povedať, že sa od nás aj veľa učia. Tridsiate výročie BIBIANY je úžasný vek a verím, že svojou činnosťou vo všetkých oblastiach bude ešte dlho pokračovať.

EVA CÍFERSKÁ

vedúca Centra detskej literatúry, čítania a SK IBBY

Do BIBIANY, respektíve ešte do Správy kultúrnych zariadení, som nastúpila z vydavateľstva Mladé le-

tá. Sedem rokov v kolektíve tvorivých nadšencov, asi aj s istou dávkou nostalgie, považujem za najlepší

Vernisáž výstavy Kniha v čase v v Univerzitnej knižnici v Bratislave. Zľava: Silvia Stasselová, generálna riaditeľka UKB, Eva Cíferová, kurátorka výstavy, Peter Tvrdoň, riaditeľ BIBIANY

štart do pracovnej kariéry, aký si len mladý človek môže predstaviť.

S prácou v BIBIANE bolo spojených množstvo silných zážitkov. Spravidla sa odvíjajú od pracovných úspechov, či mílnikov, ktoré mi navždy zostanú v pamäti. Jedným z nich je moje prvé odovzdávanie cien súťaže Najkrajšie knihy Slovenska 1994, keď som po Veronike Škrobánkovej za dramatických okolností „zdedila“ súťaž, ktorú bolo treba dokončiť. S veľkou oporou Veronikinej osvedčenej moderátorky Elenky Galanovej všetko dopadlo dobre. Ďalším účas-

ným zážitkom bola aj výstava Najkrajšie slovenské detské knihy, ktorú som pripravila v roku 2009 a na jej vernisáž v nádhernom prostredí Biblioteka Salaborsa v Bologni nikdy nezabudnem. Jedným z najvýznamnejších projektov bola pre mňa príprava publikácie Kniha v čase, ktorú sme spolu s Hankou Ondrejičkovou zostavili v roku 2015 k 50. výročiu súťaže o najkrajšie knihy. Hreje ma pri srdci, že to množstvo úsilia sa v konečnom výsledku premietlo do vizuálnej podoby nielen hodnotnej, ale skutočne krásnej knihy.

PETER ČAČKO

bývalý riaditeľ BIBIANY

Do vedúcej funkcie v BIBIANE ma po voľbách v roku 1998 meno-

val vtedajší minister kultúry Slovenskej republiky Milan Kňažko na zá-

Prezident SR Ivan Gašparovič na BIB sprevádzaný riaditeľom BIBIANY Petrom Čáčkom a vedúcou Sekretariátu BIB Barbarou Brathovou

klade konkurzu, ktorého sa zúčastnilo 9 kandidátov. Od začiatku môjho funkčného obdobia som sa usiloval zvýšiť prestíž BIB-u, a tým aj BIBIANY na medzinárodnom fóre. Po prvolezcovi Dr. Dušanovi Rollovi, ktorý bol ako zástupca českej a slovenskej sekcie IBBY členom a dokonca dvakrát aj prezidentom IBBY, malo Slovensko vo mne a Jánovi Uličianskom zástupcu vo výkonnom výbore tejto organizácie. Podarilo sa presadiť návrh Dušana Kállaya na celosvetový plagát k Medzinárodnému dňu detskej knihy a pravidelné výstavy víťazov jednotlivých ročníkov BIB-u po-

čas kongresov IBBY. Nadviazali sme užšiu spoluprácu BIBIANY a direktoriátu IBBY. Týmto krokmi sa zvýšila prestíž bratislavskej akcie. Vo funkcii som sa stretol s významnými osobnosťami UNESCO a ďalších medzinárodných organizácií. Najväčší dojem som si zachoval z trojnásobného stretnutia s japonskou cisárovnou Michiko počas jubilejného kongresu IBBY v Bazileji v roku 2000. Okrem pracovného obeda som jej prezentoval výstavu s víťaznými dielami účastníkov BIB 1999 a sprevádzal ju počas prestávok na kongrese.

TOMÁŠ DANAY

vedúci Sekretariátu BAB

Na rozdiel od svojich kolegov nemám za sebou takú dlhú históriu spojenia s BIBIANOU. Môj príbeh sa začal písať veľmi pozvoľna v ro-

ku 2008, keď som bol ako študent animácie na VŠMU pozvaný robiť asistenta animačných dielní s deťmi, počas festivalu Bienále animácie

Lubica Ďurišinová a Peter Tvrdoň počas výstavy Kniha v čase pripravenej pri príležitosti 50. výročia súťaže o najkrajšie knihy v Univerzitnej knižnici v Bratislave (2015)

Bratislava. Vtedajšia programová riaditeľka festivalu BAB a zároveň moja pedagogička na VŠMU Katka Minichová ma uviedla do víru workshopov, zaujímavých hostí, prednášok a predovšetkým nádherných animovaných filmov. Takmer ihneď ma však uchvátil svet detských dielní. Detská fantázia a kreativita je niečo, čo nás – tvorcov animovaných filmov – vie posunúť alebo nakopnúť. Úprim-

ná detská radosť po vzhliadnutí ich vlastných, hýbajúcich sa výtvorov je na nezaplatenie. Vďaka tomu som pracoval ako vedúci tvorivých dielní animovaného filmu až do roku 2019, keď nás Katka tragicky opustila a nechala po sebe prázdne miesto, ktoré sa dá len ťažko zaplniť. Mne bola zverená úloha pokračovať v jej šľapajach a verím, že Katka by bola pyšná na to, ako sme to tento rok zvládli.

LUBICA ĎURIŠINOVÁ

bývalá hlavná štátna radkyňa Ministerstva kultúry SR

Čas beží svojím pravidelným tempom a nechce sa mi uveriť, že BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti, oslavuje už svoju tridsiatku. Áno, patríam k tým šťastlivcom, ktorí mohli celé tridsaťročné obdobie prežiť spolu s ňou. Ba ešte aj niekoľko

rokov predtým, kým sa pôvodná malá organizácia v Správe kultúrnych zariadení MK SR premenila na Medzinárodný dom umenia pre deti BIBIANA. Spomínam na mnohé cenné projekty, ktoré ju každým rokom posúvali ďalej, formovali ju v rôznych

oblastiach umenia a čo je najcennejšie, vyrastali s ňou viaceré generácie obohatené o umelecké zážitky. Vďaka nim deti získavali nové skúsenosti, rozvíjali si pamäť a celkové spoločenské a kultúrne povedomie. Áno, mala som veľké šťastie, že som sa mohla priamo zúčastňovať na celom tomto vývoji a postupnom raste. Ceníť si, že som mohla prispievať k tomu, aby BIBIANA svoju činnosť plnohodnotne rozvíjala a najmä, aby mala na to vytvorené aj kvalitné podmienky. BIBIANA je dnes spomedzi organizácií, ktoré sa venujú deťom, v mnohom výnimočná a vzácna, lebo skladba jej činnosti patrí k jedinečným. Jej dušou sú práve úžasní ľudia, ktorí tu pracovali a aj dnes pra-

cujú v ktorejkoľvek pozícii. Bez nich, ich kreativity, ale najmä oddanosti a umu by BIBIANA nedosiahla výrazné celosvetové uznanie a samozrejme aj celoslovenský záujem. Rada by som spomenula niektoré mená, ale nebolo by to správne, lebo dôležití sú všetci, ktorí akýmkoľvek dielom prispeli ku krásnym umeleckým zážitkom, ktoré nám BIBIANA prináša vo svojej každodennej činnosti.

Želám BIBIANE do ďalšieho obdobia mnoho plodných rokov, krásnych príťažlivých projektov pre deti i pre nás všetkých, veľa priaznivcov i návštevníkov. A len tých najlepších spolupracovníkov zo všetkých oblastí umenia a iných profesií.

PAVOL ERDZIAK

publicista

Existencia a činnosť BIBIANY potvrdzuje význam a dôležitosť tejto inštitúcie nielen zásluhou dlhodobých ojedinelých svetových podujatí BIB a BAB. Preto veľmi oceňujem zámer pána Dušana Rolla, iniciátora vzniku BIBIANY. Jej aktivity sú však veľmi vhodné i pre domácich návštevníkov výstav, ktoré sa pravidelne obmieňajú. Tie nie sú len o výtvarnom či knižnom umení a prospešné nielen pre deti, ale veľa prezradia i dospelým. Ich autori do vývojového prehľadu sumarizujú široké poznatky z histórie, prírodných vied a javov,

architektúry, filmu, hudby a zvuku, divadla, bývania aj iných oblastí zo života spoločnosti. Ako novinár som sa o tom presvedčil na tlačovkách a autorských sprievodoch expozíciami. Každý zvedavý návštevník má z textov a exponátov príležitosť zistiť rôzne fakty, zaujímavosti i kuriozity. A čo je dôležité, aj hravo či zábavne si všeličo vyskúšať. Nie sú to výstavy na rýchle prebehnutie, ale i na niekoľkohodinové pobudnutie. Do ďalších desaťročí BIBIANE prajem, nech je aj naďalej zaujímavá a potrebná.

MARGITA GALOVÁ

riaditeľka Mestskej knižnice mesta Piešťany

Naša vyše 27-ročná spolupráca s BIBIANOU, medzinárodným do-

mom umenia pre deti je v oblasti rozvíjania čitateľskej gramotnosti a pri

Viceprimátorka Lucia Štasselová (vľavo) s generálnou komisárkou BIB Zuzanou Jarošovou počas 27. ročníka Bienále ilustrácií Bratislava 2019

prezentácii profesionálneho umenia pre deti a mládež mimoriadne prospešná, plodná a vysoko profesionálna. Vysoko oceňujem našu naozaj dlhoročnú spoluprácu v oblasti sprístupňovania aktivít BIBIANY zameraných najmä na rozvoj čitateľskej gramotnosti a gramotnosti v oblasti umenia a kultúry pre deti a mládež

v regiónoch, najmä v okrese Piešťany resp. v celom Trnavskom samosprávnom kraji. Nemenej si vážim našu spoluprácu pri integrácii zdravotne postihnutých, alebo inak znevýhodnených osôb. Úprimne prajem BIBIANE k jej okrúhlym 30-tym narodeninám ešte veľa tvorivej energie do ďalších úspešných rokov.

ZUZANA JAROŠOVÁ

Generálna komisárka BIB a predsedníčka Medzinárodného komitétu BIB

Keď sa pred tridsiatimi rokmi hľadal názov pre novovznikajúci dom umenia pre deti v Bratislave, celkom prirodzene sa hľadala nejaká odvodenina slova BIB. Tak vznikla BIBIANA. Jej hlavnou náplňou malo byť organizovanie Bienále ilustrácií Bratislava. V tom čase BIB (po dvadsiatich rokoch svojej existencie) už bolo impozantné, unikátne a prestížne podujatie najvyššieho medzinárod-

ného rangu aj v rámci aktivít IBBY UNESCO. Vznikla potreba vytvoriť samostatnú špecializovanú inštitúciu, ktorá by zastrelila BIB, ale samozrejme aj iné aktivity v oblasti umenia pre deti. Hoci Bienále ilustrácií Bratislava zostáva stále dominantou BIBIANY, pod jej strechou sa deje množstvo ďalších prestížnych medzinárodných podujatí, ako je Bienále animácie Bratislava, obľúbené inter-

aktívne výstavy pre deti, súťaž Najkrajšie knihy Slovenska, vznikla jedinečná knižnica ilustrovaných kníh pre deti, naposledy Centrum detskej literatúry, čítania a SK IBBY a konajú sa ďalšie aktivity.

Netreba však zabúdať, že BIBIANA sa stáva významným ambasádorom umenia pre deti nielen na Slovensku, ale po celom svete. Často chodím s putovnými výstavami ilustrátorov ocenených na Bienále ilustrácií Bratislava po rôznych kútoch sveta. BIBIANA organizuje, alebo s viacerými medzinárodnými organizáciami spoluorganizuje výstavy BIB každý rok vo viacerých štátoch

na všetkých kontinentoch. A všade sa stretávajú s mimoriadnym ohlasom, či už v krajinách Európy, Ameriky, Ázie ba najnovšie aj Afriky. BIB nechýba na významných svetových knižných veľtrhoch v Bologni, v Južnej Kórei, v Japonsku, v Šanghaji, Pekingu, Moskve, Iráne a inde. BIB a BIBIANA sa stali dokonca inšpiráciou a vzorom pre organizovanie podobných súťaží ilustrátorov a zakladanie domov umenia pre deti napr. v Dánsku, v Japonsku a inde vo svete. Logo BIB a BIBIANA poznajú vo vyše 100 štátoch ako symbol najkvalitnejšieho umenia pre deti. Je to úžasná misia, ktorá robí tento svet lepším.

PETER KARPINSKÝ

spisovateľ

Na narodeniny sa zvykne ľuďom priať šťastie, láska, zdravie, veľa úspechov... Možno to isté zapriať aj Medzinárodnému domu umenia pre deti BIBIANA? Určite. Ale... nie je to zbytočné? BIBIANA totiž sama rozdáva šťastie hlavne tým najmenším, ale aj spisovateľom a ilustrátorom detskej literatúry v podobe rôznych

ocenení. Obklopuje ju láska návštevníkov. Verím, že jej nechýba ani zdravie, keď sa v takej dobrej kondícii dožíva tridsiatky. No a úspechy? O tých sa nedá pochybovať. Čo jej teda zaželať? Nech sa jej darí tak dobre ako doposiaľ a nech sa spolu s ňou môžeme tešiť na ďalšie podujatia.

MARTIN KELLENBERGER

výtvarník a ilustrátor

BIBIANA – krásne meno, skrýva v sebe skromne Bienále ilustrácií v Bratislave. Celá Bratislava vždy rozkvitne. Nevšíma si, že už je september či október. Nádherná výstava ilustrácií, obrázkov z kníh celého sveta, rozžiari naše krásne mesto. Za týmto sviatkom umenia je naša BIBIANA. Dom umenia pre deti. Tam pracuje veľa múdrych usilovných ľu-

dí, ktorí pripravujú skvelý program výstav, programov, súťaží a výtvarných dielní a aj legendárne Bienále ilustrácií Bratislava. Aj ja som s BIBIANOU veľký kamoš. Mal som tu niekoľko výstav sám, ale aj v spoločnosti mojich kolegov výtvarníkov. Sedíme tu niekedy aj na komisiách, súťažiach Najkrajšie knihy Slovenska, alebo v organizačnom výbore BIB.

Pijeme kávu, filozofujeme. Pracujeme a snažíme sa nájsť čo najlepšie nápady pre bienále a činnosť domu BIBIANA. BIBIANA je pekná, praco-

vitá, vzdelaná, kultúrna, ale nie nafúkaná. Vždy pomáha a dáva životu krásny zmysel. Mnoga leta, BIBIANA! Happy Birthday!

MICHAL LŐRINCZ

riaditeľ reklamnej agentúry Commercium

Bol to vizionársky počín dvadsiateho storočia, keď pán Dušan Roll s ďalšími vysoko vzdelanými a kultúrnymi súputníkmi založili Bienále ilustrácií Bratislava, a tí istí stáli aj v roku 1990 pri zrode Medzinárodného domu umenia pre deti BIBIANA, ktorý potom inštitucionálne pokryl a rozšíril aktivity Slovenskej republiky v kultúrnej oblasti. Vďaka BIBIANE sa stala Bratislava hlavným mestom tejto zemegule v oblasti umenia pre deti, či už vo forme BIB-u, ktoré už viac ako päťdesiat rokov predstavuje najväčšiu výstavu originálov ilustrácií detských kníh na svete. K BIB-u pribudlo časom Bienále animácie Bratislava (BAB), medzinárodný festival animovaných filmov pre deti.

BIBIANA prináša z celého sveta tvorbu pre deti počas BIB-u a BAB-u do Bratislavy, na druhej strane prezentuje tvorbu našich špičkových ilustrátorov do celého sveta vo forme putovných výstav. Činnosť a akti-

vity BIBIANY sú veľmi rozmanité a širokospektrálne. V jej priestoroch sa koná nepretržite veľký počet interaktívnych výstav a programov pre deti, divadelných predstavení. BIBIANA je plná detí, plná života. Jej akčnosť je postavená na optimálnom zložení osadenstva, na symbióze starších skúsených pracovníkov s mladými, ktorí prispievajú svojím elánom k životaschopnosti inštitúcie, bez ktorej si neviem predstaviť Bratislavu a Slovensko. Za tých tridsať rokov som navštívil BIBIANU v rôznych úlohách – ako otec našich dcér, ako starý otec našich vnukov, ako sprievodca mojich priateľov a známych prakticky z celého sveta. Prajem BIBIANE do budúcnosti takých skvelých pracovníkov, akých mala v minulosti a akých má aj teraz. Takých, ktorí svoju prácu vykonávajú s radosťou a so srdcom. A nech si cestu do BIBIANY nájdú aj vnuci mojich vnukov.

ALLAN LUČENIČ

výtvarník a podnikateľ

Na konci 80. rokov som mal ako malý chlapec svoju prvú výstavu obrazov v krásnej žltobielej budove z 18. storočia, ktorá sa vtedy volala Dom detí BIBIANA. BIBIANA ešte nebola medzinárodná a Galéria Dušana Rolla ešte nebola galériou, iba

„spoločenskou miestnosťou“. Vyzerala však celkom rovnako ako teraz, jediným rozdielom bolo v rohu stojace pianíno a zo tridsať sedem zostavených taburetiek. A ešte niečo bolo iné – prístupná bola len počas sobôt a nedeľ. Od tých čias sa

Vernisáž výstavy Les nápadov Tomáša Janovica a Ondreja Zimku (1992). Výstavu otvoril Ľuboš Machaj (vľavo). Sprava: Július Satinský, Ondrej Zimka a Tomáš Janovic.

veľa zmenilo. Vtedy som netušil, že už o niekoľko rokov budem v zákulisí BIBIANY spolupracovať na príprave výstav s množstvom úžasných šikovných ľudí, ktorých, žiaľ, nemožno na tomto mieste kvôli rozsahu spomenúť, tak ich bolo veľa! A už vôbec mi nenapadlo, že niekedy budem svojím skromným dielom súčasťou prípravy Bienále ilustrácií Bratislava – toho bienále, na ktoré sme ako deti chodili nasávať atmosféru z obrázkov a knížiek, kam sme chodili kresliť, čítať, pozeráť rozprávky a ulievať sa poza

školu, na ktoré sme sa vždy opätovne a znovu vracali, až kým sme si nevštepili všetky najobľúbenejšie trvalo do pamäti.

Sú to stovky výstav, stovky ľudí, tisíce dní a nekonečné more spomienok i postrehov. Áno, od tej mojej „prvej“ výstavy sa mnoho zmenilo, ale vlastne sa nezmenilo celkom nič. Prajem BIBIANE, aby ešte dlho napĺňala svoje skvostné poslanie zušľachťovať detskú dušu presne tým istým spôsobom, akým to stále robí.

ĽUBOŠ MACHAJ

prvý riaditeľ BIBIANY

Milá BIBIANA, tridsiatka je krásny vek. Ja som mal už čosi viac ako tridsať, keď som sa s tebou zoznámil po prvý raz. Bola si vtedy ešte len bábätko, ktorému som pomáhal pri prí-

chode na náš svet. Bola si od prvých dní veľmi životaschopné dieťaťko. Hneď si začala pripravovať výstavy pre deti, organizovala si nové ročníky Bienále ilustrácií Bratislava, diva-

delné predstavenia aj tvorivé dielne. Mal som tú česť prežiť s tebou iba štyri roky, ale s odstupom času môžem skonštatovať, že to bolo krásne obdobie. Niekedy si nostalgicky pozriem fotky, ktoré vznikli na niekto-rej z mnohých výstav. Tešia ma zve-davé a nadšené pohľady detí, ktoré sa prechádzajú po tvojich miestnos-tiach a so zatajeným dychom sledu-jú, aké zaujímavé veci si pre ne opäť pripravila.

Milá BIBIANA, počas tých štyroch rokov som vďaka tebe zažil mnohé vzácne chvíle. Určite medzi ne pat-ria aj dve návštevy vtedajšieho ge-nerálneho tajomníka UNESCO, pá-na Federica Mayora. Prvý raz si pri-šiel pozrieť výstavu, ktorú si v roku 1992 pripravila pri príležitosti 400. výročia narodenia učiteľa národov Jána Amosa Komenského. Kreatívna inštalácia, ktorú pripravovala autor-ská dvojica Saša Petrovická a Martin Knut sa mu tak zapáčila, že o rok ťa navštívil opäť. Vtedy zavítal na ďalšiu mimoriadne úspešnú výstavu – Die-

ťa v meste. Myslím, že by sa s rovna-kým úspechom stretla aj dnes. Veľmi rád spomínam na nadšenie, s ktorým vtedy celý tvorivý kolektív obe výsta-vy pripravoval.

A ešte si veľmi rád spomínam na návštevu svetoznámeho japonské-ho architekta Shina Takamatsu, kto-rý v tvojich priestoroch hľadal inšpi-ráciu pre podobný dom umenia pre deti, ktorý sa chystal projektovať.

Pred niekoľkými dňami som so svojou malou dcérkou bol zasa u te-ba na návšteve. Tentoraz sme bo-li ako radoví návštevníci. A musím skonštatovať, že som sa cítil opäť tak dobre ako pred tridsiatimi rokmi.

Milá BIBIANA, za všetkých rodi-čov aj za všetky deti, ktoré ťa dodnes navštívili ti prajem do ďalších rokov veľa tvorivých nápadov a výstav, kto-ré očaria každého, kto prekročí tvoj prah. Nech sa vďaka tebe každý, de-ti aj dospelí, cítia vždy tvorivo, bez-pečne a radostne. To ti zo srdca želá Ľuboš Machaj.

VALÉRIA MARÁKYOVÁ

dramaturgička BIBIANY

Z rozprávania môjho dieťaťa som vedela o BIBIANE, že sa tam „straš-ne dobre hrali a kreslili“. To som ešte netušila, že sa s ňou zoznámim ove-ľa bližšie. Vďaka šťastnej konštelácii hviezd som sa do BIBIANY dostala ako vedúca oddelenia technickej re-alizácie výstav a programov. Za tým-to strašným názvom sa skrýval ko-lektív priateľských a kreatívnych ľudí, pripravených pre BIBIANU, najmä pre jej malých návštevníkov, prac-ovať nielen cez víkendy. Spolu s odde-lením dramaturgie bolo naše odde-

lenie tvorcom mnohých nádherných výstav a programov. Ruku k die-lu a dielku priložili všetci pracovníci a neraz svietili svetlá vo výstavných priestoroch do neskorej noci. Ved' nielenže bolo treba stihnúť termín, ale dievčatá vždy prišli s ďalšími ná-padmi ako výstavu vylepšiť a skrás-liť. Oddelenie som preberala od Vla-da Rauscha, od ktorého sa mi dosta-lo veľa dobrých rád. Dobrou dušou celého oddelenia bola Vierka Ševčí-ková, ale aj ostatné kolegyne srša-li nápadmi a obetavo pracovali. Za-

Výstava Cirkus (2008). Zľava: Valéria Marákyová, Vladimír Mach a Margita Leskovská

žili sme nejednu napätú situáciu, ale všetko sme zvládali, lebo u nás bola vždy priateľská atmosféra. Ako hovoril Vlado Rausch: „Keby sme na výstavu mali dva roky, aj tak budeme potrebovať ešte jeden deň, alebo ešte aspoň hodinu.“ Mojim pracovným krstom bola výstava *Rozhlasová narodeninová torta*. Pracovali sme celú noc a ráno náš dlhoročný spolupracovník, zlatý Allan Lučenič, ešte výstavu dorábal. Keď sme tesne pred vernisážou prechádzali výstavu, lepi-

li sa nám topánky na ešte nezaschnutú podlahu. Vtedy mi Vlado povedal: „Dievča, keď si doteraz neušla, tak už si naša.“ Ostala som na štvrtstoročie, zažila som ešte veľa podobných „hororov“, ale spoznala som veľa úžasných ľudí a spolu s dievčatami z nášho oddelenia som sa podieľala na množstve krásnych výstav a zažila tie nezabudnuteľné iskričky v očiach vďačných detských návštevníkov, keď vstúpili do našej BIBIANY.

HALKA MARČEKOVÁ

spisovateľka a scenáristka

BIBIANA bola pre mňa vždy výnimočným miestom, čarovným ostrovom, kde som stretávala ľudí rovnakej krvnej skupiny, oddaných tvorbe pre deti. Celkom na začiatku to boli dve Sašky – Petrovická a Fischero-

vá – ich moderný interaktívny prístup k inštalácii výstav pretrváva dodnes.

Ako sa hovorí, všetko so všetkým súvisí. Dramaturg Paľko Uher mi dal pred rokmi možnosť napísať scenár k výstave *Zo života škriatkov*. Vymys-

lela som vtedy fiktívny škriatkový rodokmeň a jednému škriatkovi som dala meno Fidlibum. Keď som neskôr ako dramaturgička Slovenskej televízie vymýšľala novú detskú reláciu, požičala som si toto meno. A báбка škriatka Fidlibuma je na televíznych obrazovkách už dvanásť rokov.

Katka Minichová, moja bývalá televízna kolegyňa, sa stala programovou riaditeľkou BAB-u a pred dvoma rokmi ma oslovila ako scenáristku k výstave A ako animátor. K svojej

poslednej, ktorú pripravila dramaturgicky. Tých zvláštnych prepojení s BIBIANOU, z ktorých vzniklo niečo pekné a pozitívne a ktoré ma osobne obohatili, je oveľa viac.

Prajem čarovnému ostrovu BIBIANA a jej skvelým súčasným obyvateľom Valike Marákyovej, Tomášovi Danayovi, Tatianke Čechovej a všetkým ostatným, aby sa plavili v búrlivom mori naokolo bezpečne a neoohrozene. Misia BIBIANY je nanajvýš dôležitá!

HANA ONDREJIČKOVÁ

vedúca oddelenia informatiky, dokumentácie a knižnice

TORTA BIBIANA

Čo k tomu potrebujeme:

3050 farebných ilustrácií

1820 animovaných filmov

10 veľkých krabíc detských knížiek

76 hravých výstav

293 všakovakých programov a dielničiek

107 bábkových aj hraných divadielok.

Postup: Všetky ingrediencie najprv

veľmi starostlivo prezrieme, skontrolujeme čerstvosť a kvalitu a vyberieme len tie najlepšie, najkrajšie, najzaujímavejšie a najvoňavejšie kúsky. Opatrne a s láskou kladieme jednotlivé vrstvy na seba. Ak sa niektoré ingrediencie spolu spoja a premiešajú, nevadí, torte to iba prospeje, bude ešte chutnejšia. Nepečieme. Zavoláme hneď deti, aby išli k stolu. Dobrú chuť!

ANNA PAULÍNYOVÁ

scenáristka

BIBIANA je pre mnohých z nás miestom čarokrásnych spomienok. Zážitky z mladosti postupne vystriedali tie rodičovské a my tu stále nachádzame zázemie pre úžasný plnohodnotný čas strávený s deťmi. Hranicu návštevníckej zóny som prekročila pri realizácii výstavy Izmy a Izby, ktorá tvorivou formou predstavovala jednotlivé umelecké smery (izmy). Krásna spolupráca vo mne posilnila vďačnosť za existenciu tej-

to inštitúcie a silné uvedomenie si jej obrovského významu pre kultúru a umenie v každodennom živote spoločnosti.

Ak by som mala použiť parafrázu obsahu spomínanej výstavy, už generálne môžeme sledovať fenomén – tzv. „bibianizmus“. Jeho význam sa odzrkadľuje v prepájaní dospelého vnímania sveta, formovaného získanými vedomosťami a skúsenosťami, s detským svetom plným fantázie,

Hana Ondrejčková a Jana Michalová na vernisáži výstavy Zmysel to má aj bez zmyslov (2018)

kde nič nie je nemožné. Oba svety tu prepája hra, ktorá prináša zábavu i poznanie a ktorá rozbíja každú monotónnosť. Všetkým predstaviteľom „Bibianizmu“ sa chcem zo srdca poďakovať a zaželať, aby bola ich

schopnosť vnieť umenie do každého aspektu života vždy povýšená nad konzum a všednosť a aby ich práca prinášala nekončiaci reťazec šťastných návštevníkov.

SAŠA BROADHURST-PETROVICKÁ

riaditeľka občianskeho združenia Detský čin roka

Tridsiate narodeniny, BIBIANA! Blahoželám!!!! Cítim sa ako ten, čo pamätá... pred tými 30 rokmi som bola pri zrode súčasnej podoby BIBIANY a spoločne so Saškou Fischerovou sme otvárali nové a nové tvorivé dvierka pre kreatívne skúsenosti detí. Veľmi sa teším, že BIBIANA za

tých 30 rokov vychovala už zopár generácií. Z tých detských návštevníkov sú dnes dospelí ľudia a rodičia, ktorí, verím, pokračujú a spoločne s deťmi pravidelne navštevujú BIBIANU a zaisievajú tak kreatívne a umelecké semienka do dnešných detí. Všetci to potrebujeme!

IVAN POPOVIČ

výtvarník a ilustrátor

S BIBIANOU sme boli dlhoroční susedia. Ona – s výhľadom na Bratislavský hrad, a ja zas z môjho ateliéru na opačnú stranu – rovno na

Dunaj. Tak si myslím, že sme boli celkom dobrí susedia. Mal som v BIBIANE hneď niekoľko samostatných výstav od jej samotných počiatkov,

Vernisáž výstavy IZMY a IZBY (2017). Zľava: Alexandra Broadhurst – Petrovická, Barbora Peuch a Eva Čárska

alebo som sa jej výstav aspoň zúčastňoval. Naposledy som v BIBIANE vystavoval spolu so synom Dávidom. Výstava sa volala „Mať tak o koliesko viac!“ K vystaveným obrázkom sme pridali aj premietanie nášho 52-dielneho televízneho animovaného seriálu pre deti aj pre veľkáčov. Nieke-

dy som sa tak nenápadne a tajne išiel pozrieť, ako sa návštevníci tej výstavy u mojej susedky BIBIANY správajú. A oni z nej mali také nádherné oči, že až! A ešte sa aj smiali. Čo viac si môžem prijať?

Milá BIBIANA, len tak ďalej!

DUŠAN ROLL

zakladateľ Bienále ilustrácií Bratislava

Celý život som sa venoval deťom vo svete, najmä detským knihám. Napísal som vyše 20 detských kníh pre najmenšie deti, ktoré vyšli v mnohých prekladoch. Síce nie pod mojím menom, ale pod pseudonymom J. Háj. S mojím pravým menom vyšli len v Japonsku, keď ma v Tokiu zvolili za prezidenta medzinárodnej organizácie IBBY (UNESCO). Bol som

aj prezidentom Medzinárodnej poroty H. Ch. Andersena pre udeľovanie cien spisovateľom a ilustrátorom detských kníh. Bol som členom prípravného výboru pre založenie Medzinárodného veľtrhu detských kníh v Bologni. Zúčastnil som sa komisie, ktorá pripravila pre OSN Zákon o právach detí. Bol som členom aj predsedom mnohých medzinárod-

Dušan Roll na tlačovej konferencii k výstave BIB v Teheráne v roku 1990

ných porôt pre udeľovanie cien za detskú knihu. V New Yorku som bol niekoľko rokov v komisiách UNICEF, ktoré sa zaoberali problémami detí vo svete. Zakladal som v Afrike knižnice pre deti a v Nórskom Oslo medzinárodnú knižnicu, v ktorej sa sústredili detské knihy z celého sveta pre hendikepované deti.

Svoju zbierku vyše 100 originálov ilustrácií od mnohých výtvarníkov vo svete som daroval BIBIANE, a zbierku detských kníh a hračiek som daroval do Slovenského národného múzea v Modrom kameni. Niekoľko tisíc kníh som daroval do Literárneho múzea Slovenskej národnej kniž-

nice v Martine. Za svoju prácu som bol ocenený mnohými národnými, ale najmä medzinárodnými cenami, ktoré som vystavil v BIBIANE. Založil som Bienále ilustrácií Bratislava a s Gabrielou Gavalčinovou som pomohol k vzniku Bienále animácie Bratislava. Veľmi mnoho času som strávil na cestách a v zahraničí, kde som spoznával deti a detskú knihu jednotlivých národov. Časté pobyty v zahraničí mi umožňovala domáca pohoda, ktorú mi vytvorila manželka Hanka. Na záver len toľko – všetky deti vo svete sú rovnaké a získavajú vzdelanie aj cez detskú knihu.

SOŇA SADILKOVÁ

dizajnérka compART

Prvýkrát som pre BIBIANU pracovala v roku 1991. Nesmelo som prijať pozvanie od Saši Fischerovej a Sa-

ši Petrovickej spolupracovať na vytvorení jednej miestnosti na výstave Dieťa v meste. Moja miestnosť bola

ekologická, recyklovaná, zelená. Vytvorila som akýsi dvor v meste, na ktorom sa zužitkovalo všetko. Tvorila som z odpadu vzniknutého v meste a v mestských domácnostiach. Sadila som rastlinky do okienok z TetraPakov z trvanlivého mlieka, vtedy sme ho volali päťkorunové mlieko. Deti počas výstavy dosádzali, polievali, ošetrovali zeleň a výsledok bol, že výstava sa zazelenala – rozkvitla. Inštaláciu som vytvárala vlastnými rukami a tešila som sa ako malé dieťa ☺.

To som ešte nevedela, že naozaj najkrajšie roky tvorby v spolupráci so Saškami ma ešte čakajú. Tvoriť pre deti je zázračne krásna robota a my tri sme si túto fantazijnú prácu naozaj užívali. Naša tvorba bola plná fantazijnej zábavy a výsledky boli odmenené radosťou a tvorivosťou detí. Spomínam si na jednu dovezenú výstavu z Paríža: „Hrajme sa s Picassom“, kde som robila len architektu priestoru a bolo treba vytvoriť priestor Picassovho ateliéru. V roku 1994 ešte neboli dostupné veľkoplošné digitálne tlače, tak sme využili zručnosti aranžérov Paľa Michalku a Milady Kasákovej a vytvorili rozma-

lovaný Picassov obraz Slečny z Avignonu takmer na celú stenu miestnosti. Mnohí návštevníci si mysleli, že obraz je zapožičaný originál a polemizovali, či Picasso nedokončil obraz.

Pre mňa najlepšia výstava bola o papieri „Papierosvet“ v roku 2001. V scenári Saši Fischerovej a Saši Petrovickej bol prepojený svet umelcov (Aleša Votavu, Jozefa Bajusa, Ildiko Dobešovej a ďalších), ktorí tvorili aj z papiera s každodenným použitím bieleho pokladu. Na konci výstavy bol stroj na pohon kľukou, ktorý deťom ukázal dôležitosť recyklácie papiera. Interaktivity pre deti boli vyvážené informáciami, deti sa v priestore naozaj zabávali a ani nevedeli ako, a naučili sa mnoho dôležitého o papieri. Mnou stvárnenný priestor bol tvárny a mäkký ako papier ☺.

Vytvorila som výtvarno-priestorové riešenia pre takmer 30 výstav, navrhla okolo 30 plagátov, pozvánok a bulletinov a napísala možno aj 30 tvorivých dielní pre deti v BIBIANE. Bolo mi potešením a teším sa na všetky nové výzvy.

ONDREJ SLIVKA

režisér a animátor

Výstavy v BIBIANE, či už ako tvorca, alebo ako divák, mám rád pre ich rôznorodosť a všetečnosť. Na rozdiel od väčšiny slovenských múzeí, tu sa návštevníci môžu objektov dotýkať a vzdelávať sa interaktívnou hrou. Ako tvorca som sa zo spolupráce s profesionálmi veľmi veľa naučil. Aj ohľadom technológií. Aký som mal vtipný zážitok pri tvorbe výstav? Vtipné je obyčajne to, čo katastrofic-

ké sa stane niekomu druhému. Takže príbeh, ktorý porozprávam, sa mne vtedy určite nezdal úsmevným, ale verím, že poteší čitateľov. Všetky výstavy v BIBIANE som navrhoval popri riadnom zamestnaní, takže odjakživa môj odveký nepriateľ bol čas. Stalo sa tak aj pri sprievodnej expozícii výstavy *Cestami Malého princa*, s názvom *Lietanie*, ktorú sme inštalovali v Malej galérii (Galéria Duša-

Výstava Mať tak o koliesko viac (2017). Zľava: spisovateľ Lubomír Feldek, riaditeľ BIBIANY Peter Tvrdoň a výtvarník Ivan Popovič

na Rolla) a ktorá mala priblížiť históriu letectva. Expozíciu realizovala firma Destin a my (moja rodina) dodávala do nej iba niekoľko objektov. V strede miestnosti sa nachádzalo pilotné kreslo s nápisom: „POZOR, KATAPULT!“ Zo stropu nad ním mali trčať nohy rozplasnutého „vystreleného“ pilota. A práve toho sme mali dodať my. Bol večer pred zajtrajšou vernisážou a všade vládol čulý pracovný ruch. Spolu s predákom Destin, pánom Nagyom, sme prechádzali galériou a on si pozorne zapisoval, čo a kde treba do rána zavesiť. Škúliac na hodinky ma oblieval studený pot, lebo som netušil, v akom stave je náš pilot-katapultčík. Domov

som došiel až okolo desiatej v noci. Už na zastávke ma vítali guľôčky polystyrénu skackajúce z našej garáže. V nej lepila, brúsila a farbila Pilot celá naša rodina. Od malej Paulínky, jej dvoch súrodencov, manželky, švagrinej až po moju mamu. Naplno bežali všetky elektrické ohrievače, fény, teplovzdušné pištole. Pred očami som videl, ako obyvatelia Oravy čupia na strechách svojich dreveníc a s hrôzou sledujú stúpajúcu rieku, lebo Oravská priehrada musela zapnúť všetky turbíny, aby nasýtila hlad našich elektrospotrebičov! Napriek všetkému vynaloženému úsiliu, katapultčík nie a nie zaschnúť! Ráno do tej hrôzy začal vyzvárať telefón a ná-

Výstava Dračou stopou (2010). Zľava: výtvarník Ondrej Slivka a dramaturg Pavel Uher

stojčivo nás duril do BIBIANY. Horor nastal, keď sme zistili, že nie je možné naložiť polozaschnutého katalpčička do embéčky. Všetky jej dvere boli príúzke! V zúfalstve sme ho priviazali na strechu a uháňali do BIBIANY. Vodiči na nás trúbili, mysliac si, že sme zrazili chodca. Vyzeralo to, akoby sa nám bol zapichol hlavou do strechy, trčali mu len nohy s bagandžami a my zdrháme z miesta činu. Zahamovali sme až pred BIBIANOU. Tu nás čakalo vyvrcholenie tragédie. Nič nebolo dokončené, lebo pána Nagya aj s jeho notesom prevelili na inú výstavu a osirelí bezradní robotníci vôbec netušili, kde majú čo zavesiť! V strede miestnosti bola hora Fudžisan z nenainštalovaných exponátov a okolo nej krúžil soptiaci pán riaditeľ BIBIANY Peter Čačko.

Vedľa neho slušne capital šéf protokolu z japonskej ambasády, ktorý mal na starosti návštevu našej výstavy japonskou princeznou! Pán riaditeľ pripomínal boha Jánusa, ktorý je známy svojimi dvoma tvármi. Na Japonca žiaril tou so zdvorilým priateľským úsmevom, mne patrila tá druhá, odvrátená, z ktorej sršali hromyblesky. Tentoraz sme mohli dodávať energetikom elektrinu my! Nečudujem sa. Tlačovku som zmeškal a jediné, o čom mohli novinári písať, bol výstup na horu krámov uprostred prázdnej miestnosti. Je obdivuhodné, že sa pán riaditeľ nepomýlil a že sa ani jeden z bleskov neušiel nevinnému Japoncovi. Našťastie, firma Destin dokáže robiť zázraky a patrón všetkých výstavníkov (latinsky výstava – Exhibitionem) čiže prvý exhibi-

cionista – svätý František z Assisi, asi držal nad nami svoju ochrannú ruku. Keď protokolár krajiny vychádzajúceho slnka odchádzal z BIBIANY, na strope visel už aj katapultčík. A keď zavrel za sebou veľkú vchodovú bránu, ozvala sa ohlušujúca rana. To sa iba katapultčík s obrovským rachotom zrútil späť do svojho pilotného kresla. Lebo raz darmo, ako je napí-

sané v Biblii, „všetko má svoj čas“. Aj PUR pena, kým zaschne v polystyréne... Ešteže to katapultčík stihol pred vernisážou, takže našťastie sa nikomu nič nestalo. Chvalabohu, ani Japoncovi. Asi by som musel podľa ich protokolu spáchať harakiri.

Verím, že to všetko je už premlčané a teraz sa konečne nad tým môžem pousmiať aj ja.

ZUZANA STANISLAVOVÁ

literárna vedkyňa

Spomínam si na jednu vedeckú konferenciu o literatúre pre deti organizovanú nitrianskym pracoviskom, niekedy začiatkom roka 1993. Zhovárali sme sa tam v kuloároch s profesorom Sliackym, ktorý s nadšením jemu vlastným rozvíjal myšlienku založenia nášho, slovenského odborného časopisu o detskej literatúre. Zlatý máj bol vtedy totiž pre nás už minulosťou, zostal v Českej republike, a na Slovensku sa živo pociťovala potreba špecializovanej odbornej platformy na výmenu názorov a sledovanie života umenia pre deti

a mládež. Profesor Sliacky riešil vtedy názov časopisu a keď ho vyslovil, všetci sme súhlasne prikývli. Áno, Bibiana, revue o umení pre deti a mládež – to bude ono! Pozdalo sa nám toto spojenie s BIBIANOU, medzinárodným domom umenia pre deti, vtedy dynamicky rozbiehajúcim svoje aktivity. Bolo to a dodnes je šťastné spojenie! BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti je dnes už tridsiatnička – dáma v najlepších rokoch. Prajem jej, nech invenčne ako doposiaľ rozvíja a šíri krásu a dobro aj v ďalších desaťročiach.

PAVEL UHER

režisér

Stojím na balkóne a pozerám na sever. Dnes sú Tatry naozaj na dosah ruky. Premietam si o nejednoduchom rozhodovaní spred pätnástich rokov, keď som sa nechal presvedčiť k presťahovaniu do Bratislavy. Z Prahy, kde som vtedy žil, tam bolo ešte o čosi ďalej ako spod Tatier, kde žijem dnes. Dom na dunajskom nábřeží plný zázrakov detstva a kopec ľudí, ktorí ich podnecovali, tvorili či udr-

žiavali. Tých mien a osobností bolo neúrekom. Niektorých človek sotva stretol, iní sa pozdržali na rozhovor, alebo sa nechali nahovoriť na spoluprácu. Najradšej však spomínam na tých, ktorí sa vracali. S novou myšlienkou, či nápadom... Dračou stopou, Zo života škriatkov, Barón Prášil... To sú len niektoré z výstav, ktoré mi utkveli v pamäti. Autori a výtvarníci Ondrej Slivka s manželkou, Mar-

tina Matlovičová, scenárista Peter Palik, títo vedeli, že robiť pre deti je na svete to najdôležitejšie!

Sú dni, keď je vzduch priezračný ako ten dnešný v Tatrách. Inverzia? Babie leto? Nie je dôležité... Dôležitejšie je, aby na seba cez vzduch dovideli! Želám všetkým, ktorí do BIBIANY chodia i tým, ktorí v BIBIANE

pracujú – dramaturgom, tvorcom, realizátorom, aby mali takýchto dní čo najviac. Aby videli na druhú stranu rampy kreatívne, jasne a trpezlivo. Aby to, čo robia, bolo naozaj pre tých, pre ktorých to robia! Pútavo, objavne, poučene a poučne! Jednoducho pre deti... Zlomte väz!

STANISLAV VALLO

diplomat a prekladateľ

Povolanie diplomata, v ktorom som pôsobil 26 rokov, mi poskytlo viacero možností spolupracovať s kultúrnou inštitúciou, nositeľkou pekného ženského mena, ktorej kľúčovým poslaním bolo, je a naďalej zostáva, jedna z najťažších a zároveň veru najzodpovednejších ľudských aktivít (žiaľ, čoraz väčšmi a v tomto rýchlom svete dokonca s akousi perverznou úľavou na to zabúdame): práca so svetom a vo svete detstva. Priama konfrontácia s aktivitami BIBIANY, navyše v zahraničí, teda často v odlišnom spoločenskom kontexte, mi vždy poskytla dôvod na hrdosť pri komunikácii s tými, ktorým boli programy BIBIANY (výstavy, autorské čítania, tvorivé dielne – ktovie z akého dôvodu aj v domácom prostredí prekrstené na workshopy – stretnutia s ilustrátormi, autorami literatúry pre deti a mládež) urč-

né a ktorí ich aj vďačne a vždy s obdivom prijímali. Najmä v Taliansku sa stala každoročným bodom môjho pracovného programu návšteva Medzinárodného veľtrhu detskej knihy v Bologni a teda aj návšteva stánkov všetkých slovenských vystavovateľov: a tu bola práve BIBIANA tak trochu ako „doma“, vo svojom prostredí a vo svojom priestore (nemám, pravdaže, na mysli len veľtržnú kóju!). Najživšou spomienkou v súvislosti s Bolognou zostane bezpochyby 47. ročník spomenutého veľtrhu, kde sme boli čestným hosťom a dostali sme teda možnosť naozaj širokej prezentácie všetkého, čo sa u nás ponúka deťom, čím sa u nás detský svet kultivuje: a nebolo toho málo, práve naopak! Milá BIBIANA, k Tridsiatke (veľké T nie je preklep!) teda všetko najlepšie a do ďalších rokov... vlastne tiež.

TIMOTEA VRÁBLOVÁ

koordinátorka Centra detskej literatúry, čítania a SK IBBY

Detskej literatúre a čítaniu sa v rámci BIBIANY venujem už vyše 10 rokov, od roku 2018 ako koordinátorka Centra detskej literatúry, či-

tania a SK IBBY, ktoré nadviazalo na dovtedajšie Oddelenie knižnej kultúry a rozšírilo jeho činnosť o vzdelávacie a metodické aktivity pre dospe-

Timotea Vráblová na konferencii Vitajte v knižnom laboratóriu! (2019)

lých a vlastné inovatívne a kreatívne programy pre deti aj dospelých. Teší ma, že na pôde BIBIANY sme mohli za posledné roky zrealizovať päť projektov izieb čítania, ktoré navštívilo vyše 1 500 detí, nielen z bratislavských základných a materských škôl, ale aj z blízkeho okolia. Rovnako sa veľkej obľube tešia programy pre starších žiakov Advokáti čítania a stúpa záujem o vzdelávacie programy pre dospelých účastníkov – pedagógov, knihovníkov a rodičov. V neposlednom rade sme začali tradíciu interaktívnych kreatívnych konferencií na tému kultivovaného čítania, ktoré sa snažíme v rámci BIBIANY dostávať do povedomia širokej verejnosti a pomáhať tak riešiť krízu čítania v spoločnosti a jej dôsledky.

V tejto súvislosti a pri príležitosti 30. výročia existencie BIBIANY prajem všetkým nám, aby sme každoročne mali dobrú úrodu kníh, ktoré budú pre deti pozvaním k hlbšiemu vnímaniu príbehov, ku kreativite, fantázii, empatii a hodnotám. Autorom želám inšpiratívne kvalitné podnety, aby sa im darilo držať dobrý kontakt s detským adresátom. Lebo kniha je pre dieťa obohacujúca nielen v samotnej téme, ale najmä v tom, ako citlivo tvorcovia vnímajú puto s detským čitateľom, ako počujú jeho jazyk, cítia jeho potreby a ako mu vedia vytvoriť pohodu a radosť z poznávania a vlastného rozvoja v bezpečnom prostredí kultivovaného čítania.

BIBIANA JE V NÁS

Už si presne nepamätám, kedy som s deťmi po prvý raz navštívila BIBIANU. Mám pocit, že od začiatku jej založenia, ale naisto to neviem. Určite však viem, že to bol dobrý nápad.

V BIBIANE som bola s deťmi aj sama mnohokrát. Počas jej existencie sme videli množstvo krásnych výstav, zúčastnili sme sa na tvorivých dielňach a iných podujatiach. Keby sme ju nepoznali, niečo by nám chýbalo. Na BIBIANU nedáme dopustiť a veríme, že to tak aj ostane. Tí, ktorí u vás nikdy neboli, sa ochudobňujú o nevšedné zážitky.

Čo sme našli v BIBIANE? Kolesový raj, Mikuláša s čertom, anjelom a hodnotnými darčekom, zaujímavé knižky, krásne ilustrácie, rybieho kráľa, krajinu komiksu, stoličkové eldorádo, čítanie so zaujímavými ľuďmi. Poznali sme očné čary a úkryty dierožrútov, báli sme sa, smiali aj plakali. Vieme, čo je bonsaj a kto bol Picasso. Skladali sme origami, hrali sa na ilustrátorov, hľadali sme diamanty. Vide-
li sme grgalicu, napiekli sme perníky, ob-

javili sme planétu Malého princa a Vianoce na skle maľované. Vieme čo-to po japonsky – koinu je šteniatko, koneko je mačiatko, arigató znamená ďakujem, vyrobili sme si vlastný film a ešte oveľa viac.

A čo ešte nájdeme? Plno prekvapení.

Milá BIBIANA,

želáme Ti krásne výstavy, tvorivé nápady, hravé deti, priehrdtie fantázie, nikdy sa nekončiacu radosť z tvorenia, vďačných divákov, slušných návštevníkov, šikovných lektorov, štedrých sponzorov a vždy otvorené dvere pre všetkých, ktorí majú radi tento neobyčajný medzinárodný dom umenia pre deti.

No a, samozrejme, množstvo zanietých ľudí, bez ktorých by BIBIANA nebola tou, akú ju poznáme.

Tešíme sa na Teba, lebo už nám veľmi chýbaš. Máme Ťa veľmi radi.

Marcela Duchková a deti zo Školského klubu detí ZŠ s MŠ M. R. Štefánika na Grösslingovej ulici v Bratislave

Pre Bibianu Carlotta

Pre Bibianu Carmen

Bibka Ťelá Bibiane všesko najlepšie!

Prajem ti veľa šťastia!

Bibiana, mám Ťa veľmi rada Ajka

Bibiana, si tá najlepšia Bibiana! Monika

Milá Bibiana, Ťelám si, aby sme mohli
opäť prísť na Tvoje výstavy Lenka

BIBIANA

beata panáková

NAJLEPŠIE KNIHY
SEZÓNY 2019

JAR

JÁN ULÍČIANSKY:

Líza, mačka z Trojice

Vydavateľstvo TRIO Publishing

Mačka Líza je ďalšou erbovou hrdinkou Jána Uličianskeho a jeho knihy, takmer sa mi žiada povedať, biografickej. Nie som si načistom, či tu ide o personifikáciu alebo autorskú projekciu. No každopádne ide o protagonistku príbehu oplývajúcu vtipom a trochu sarkastickým humorom, zdravým rozumom a bláznivými nápadmi, talentom kreatívne riešiť aj tie najneočakávanejšie situácie a tešiť sa aj z tých najobyčajnejších vecí. Podobnosť so skutočnou mačacou postavou vôbec nie je náhodná. A rovnako ľahko sa dá identifikovať slovenské mesto, ktoré sa môže pýšiť Trojičným námestím a zaujímavým obyvateľstvom. Autor sa ani netají tým, že bez zábran čerpá z reality, chce sa vyznať z láskyplného vzťahu k svojej rodine a mestu, jeho vtipné a pútavé rozprávanie pomáha čitateľom (bez ohľadu na vek) vyznať sa

v spleťtých zákrutách života a zásadne ho vnímať z tej lepšej stránky.

ONDREJ SLIACKY:

Turecká studnička

Vydavateľstvo Matica slovenskej

Kniha Turecká studnička s podtitulom *Povesti z osmanských čias* je súčasťou rozsiahleho a záslužného projektu vydavateľstva Matica slovenskej. A je tiež plodom mnohoročného autorského projektu významného literárneho vedca a spisovateľa Ondreja Sliackeho. A je to plod neobyčajne cenný. Prináša čitateľom hlboké poznanie a vysoké umenie. 26 povestových príbehov je kvintesenciou rozprávačského kumštu, naplnením vznešenej autorskej ambície „odovzdať čitateľom posolstvo o tom, že zostať človekom aj v tých najneľudskejších situáciách sa vždy opláti...” ako píše Stanislav Muntág v úvode Sliackeho zbierky. Táto kniha je nielen súčasťou, ale klenotom v bohatej pokladnici slovenských povestí.

LUCY MAUD MONTGOMERY:

Anna zo Zeleného domu

Vydavateľstvo SLOVART

Kniha, ktorú poznajú generácie čitateľov a predovšetkým čitateľiek na celom svete, aj na Slovensku vyšla od roku 1959 v desiatkach vydání a v niekoľkých prekladoch. Vydavateľstvo Slovart sa pri novom vydaní rozhodlo pre „oldfashion“ dizajn

knihy a pre nový moderný preklad. Slovenská verzia textu prekladateľky Beáty Mihalkovičovej vyše storočného a stále podmanivému príbehu mladučky Anny Shirleyovej, hrdinky celej série románov kanadskej autorky L. M. Montgomeryovej naozaj pristane. Prináša príjemný čitateľský zážitok. A ako uvádza vydavateľ: Kniha vychádza prvýkrát v kompletnom necenzurovanom preklade.

LETO

MIRNIX DIRNIX

povedky pre deti a nástročných

Vydavateľstvo PERFEKT

Názov tohto zborníku poviedok znie dosť ľahkovážne. MIR NIX DIR NIX doslova znamená MNE NIČ TEBE NIČ alebo SČISTA-JASNA. Pravda je však taká, že kniha je výsledkom skvelého nápadu a 15-ročnej serióznej práce vydavateľstva PERFEKT, ako aj práce desiatok spisovateľov a spisovateľiek, a stoviek žiakov, študentov, pedagógov. Vydavateľstvo PERFEKT organizuje autorskú súťaž a súťažné práce-povedky posudzujú mladí čitatelia a čitateľky. Každý rok vychádzali zborníky najúspešnejších poviedok a na obálke niesli názov poviedky, ktorá získala najviac porotcovských hlasov. Po 15-tich rokoch vyšiel „výber výberu“ – pozoruhodná kniha 15 víťazných poviedok. Ich autorkami a autormi sú: Jana Bodnárová, Gabriela Majtaníková, Vladimír Hanuliak, Gabriela Futová, Maroš Andrejčík, Peter Gibey, Peter Karpinský, Katarína Filová, Viera Babaríková, Katarína Mikolášová, Marta Hlušíková, Gabriela Magalová, Elena Eleková, Slavomíra Kotrádyová

a Dominika Madro. Kniha MIRNIX DIRNIX je indikátorom toho, ako dokážu literárne texty osloviť mladých čitateľov, ako dokážu stvárniť témy, ktoré oslovujú dnešné deti a mládež, ako dokážu stavať mosty medzi ľuďmi, ktorých delí odstup generácie alebo spoločenskej príslušnosti.

DANIEL HEVIER:

Namydlený blesk

Vydavateľstvo TRIO Publishing

Neviem, či sa ešte dnes používa toto familiárne slovné spojenie, no dúfam, že mu stále všetci dobre rozumejú. Ako namydlený blesk sa preháňali vtipné nápady v hlave výtvarníka Svetozára Mydla a približne rovnakou rýchlosťou produkuje nápady aj hlava básnika Daniela Heviera. Keď sa tieto dva vodotrysky spoja do jednej knižky, je to naozaj paráda. Ohňostroj! Skvelý darček, ktorý môžete rozbaľovať takmer do nekonečna a donekonečna žasnúť nad obrazmi v texte a príbehmi v obrázkoch týchto dvoch naslovovzatých majstrov.

ANDREA KELLÖ ŽAČOKOVÁ:

SUPERŽENY:

Príbehy výnimočných žien z našej histórie

Vydavateľstvo SLOVART

Na zadnej strane obálky sa píše: Päťdesiat príbehov odvážnych a akčných žien z našej histórie, ktoré sa nebáli kráčať vlastnou cestou. A na jednej z úvodných strán je venovanie autorky: „Venujem svojim dcéram Emke a Anetke. Dievčatá, vždy smelo kráčajte za svojimi snami.“ A nasledujú úvodné slová, ktoré nevychvalujú, ale presne vystihujú obsah knihy: „Kniha ponúka príbehy päťdesiatich výnimočných žien. Žili v rôznych obdobiach, pochádzali z rozličných spoločenských vrstiev a venovali sa rozmanitým činnostiam. A všetky

urobili niečo významné, čo ovplyvnilo život iných ľudí alebo celej spoločnosti. Príbehy sú radené abecedne podľa mena, keby však boli zoradené chronologicky podľa dátumu narodenia, prvým by bol príbeh svätej Alžbety (1207 – 1231) a posledným príbeh misionárky Veroniky Ráckovej (1958 – 2016). Delí ich sedem sto ročí, no obe svoj život zasvätili pomoci chudobným a chorým ľuďom. Medzi ostatnými 48 „superženami“ sú osobnosti vedy, politiky, umenia, všetkých možných profesií. Ich portréty sú vykreslené, vyrozprávané trpezlivosťou, nepatetickým, no o to pôsobivejším štýlom, ktorý je úžasný tým, ako skvelo slúži obsahu. Je to inšpiratívna kniha, slovami púta pozornosť a príkladmi hýbe myslou, vôľou a pozitívnymi ambíciami čitateľov a najmä čitateľiek.

J E S E Ň

MARTA HLUŠÍKOVÁ:

Stratená flauta pána Ananása

Vydavateľstvo Albatros

Autorka Marta Hlušíková prináša malým čitateľom rozprávku o putovaní, ktorá má nemalo príbuzných medzi folklórnymi, ale aj klasickými a modernými autorskými rozprávkami. Hrdinkou je personifikovaný objekt – zobcová flauta snívajúca o exotických krajinách a dobrodružstvách (prebúdzaní hadov). Keď ju majiteľ, orchestrálny hráč pán Ananás, zabudne v električke, začína sa jej putovanie, aké si veru nepredstavovala. Situácie, do ktorých sa zhodou okolností dostáva, rieši s prehľadom a vtipom a napokon sú poučením nielen pre ňu, ale aj pre malých či-

tateľov. Deti sa takto hravou formou dozvedajú nemalo o hudbe a hudobných nástrojoch, ale aj o optimistickom životnom postoji a pozitívnych medziľudských vzťahoch.

PETER KARPINSKÝ:

Med z ladových kvetov

Vydavateľstvo PERFEKT

Názov najnovšej Karpinského detskej knihy dáva tušiť zimnú tému. Dodajme, že ide ešte aj o oživenie starodávneho trojkráľovského príbehu, zasadeného do príbehu súčasných detí. Rozprávanie plynie úžasne hladko a harmonicky, nielen vďaka majstrovskému autorovmu štýlu, ale aj vďaka tomu, že svet fantázie a ideálnych predstáv sa od starove-

ku po dnešok podstatne nezmenil; snežný motýľ, ktorého si ľudia občas pomýlia s anjelom, malý škriatok Cinderlinder, ktorého si zavše popletú s myškou, jamipiga či víly, ktoré by ste vôbec nechceli nahnevať. A dvaja chlapi – bratia Rišo a Matúš, ktorí pomyselne vstupujú do večného Vianočného príbehu – odhaľujú jeho tajomstvá, múdrosť a krásu. Putovanie za hviezdou a zázračnou chuťou medzi z ľadových kvetov je symbolickou iniciačnou cestou dnešného človeka smerom k životnej múdrosti a večne sa obnovujúcej nádeji.

JACKIE MORRIS:

Tichá hudba jemne padajúceho snehu

Preklad Jela Krajčovič

Vydavateľstvo Verbarium

Už poetický názov evokuje a vystihuje atmosféru a štýl tejto knihy. Jej autorkou je Jackie Morris, spisovateľka a ilustrátorka. Ťažko povedať, či ju lepšie charakterizuje slovné spojenie píšuca maliarka alebo maľujúca spisovateľka. A navyše je to umelkyňa, ktorá vnútorným sluchom počuje melódiu obrazov a textu, vnútorným zrakom vidí farby a štruktúru hudby, otvoreným srdcom a myslou číta významy videného a počutého. Vďaka autorkinmu všestrannému talentu vznikla takpovediac synkretická kniha, v ktorej zrastajú tri umenia a ktorá trébuje naše umenie vnímať. Hovo-

rím naše, lebo s týmto krehkým a silným dielom detská duša dozrieva a dospelá mladne. Očarujúce je práve spojenie zrelej múdrosti a večne mladej imaginácie.

ZIMA

MATÚŠ KUČERA:

Slovensko v dobách stredovekých Vydavateľstvo PERFEKT

Celý názov knihy renomovaného historika Matúša Kučeru znie *Slovensko v dobách stredovekých pre deti a nástročných*. Dovolím si s ním polemizovať. Nie preto, že by táto skvelá kniha nepatrila do rúk mladým čitateľom, ale preto, že – ako sa domnievam – rovnako zaujímavá, objavná a prínosná je aj pre čitateľov dospelých. Ale to je vlastne charakteristika každej dobrej knihy. Verím, že táto kniha dokonale naplňa želanie, s ktorým ju jej autor Matúš Kučera vyprevádza do života: „Nech vám, milí mladí čitatelia, zostane dobrým sprievodcom na ceste poznávania zložitého historického vývoja nášho národa, nech je žriedlom lásky a úcty k mnohým generáciám, ktoré nám pripravovali dnešok, nech je zdrojom národnej hrdosti, ale aj prameňom zdravého premýšľania o našom poslaní na Zemi.“

Nič viac a nič menej si od dobrej knihy nemôžeme želať.

SÚČASŤOU DOBREJ KNIHY SÚ DOBRÉ ILUSTRÁCIE

viera
anoškinová

Je to dôležité pre nás dospelých, ale ešte viac pre deti. Dobrá kniha je neoddeliteľnou súčasťou výchovy detí. A súčasťou dobrej knihy sú kvalitné ilustrácie. Aj preto máme súťaž Najkrajšie a najlepšie knihy jari, leta, jesene a zimy. Obraz povzbudzuje predstavivosť, estetické cítenie, miesto pre nové myšlienky, javy, vzťahy, situácie. Ilustrácia nezobrazuje iba to, čo autor zamýšľal, ale text ozvlášťňuje, upozorňuje na rôzne javy a skutočnosti, nad ktorými dieťa premýšľa, a môže ho viesť k novým predstavám a názorom.

Aj tentoraz bolo prihlásené veľké množstvo kníh, avšak ich kvalita nie vždy spĺňala kritériá, ktoré sú pre túto súťaž určujúce. Porota v zložení Martin Kellenberger, Juraj Žembera a Viera Anoškinová ocenili ilustrácie trinástich kníh s ilustráciami od jedenástich výtvarníkov.

V JARNEJ KOLEKCII získali ocenenie piati ilustrátori. Prvou z nich je **Vlasta Baránková** s ilustráciami k autorskej knihe *Psíček nie je bábika* z vydavateľstva BUVIK. Vytvorila hravé čiernobiele ilustrácie, ktoré skombinovala s farebnými, ktoré vystihujú text a pre detského čitateľa sú veľmi príťažlivé. **Vladimír**

Král dostal v tejto a v iných súťažiach viacero ocenení. Je to pochopiteľné, pretože jeho rukopis je jednoznačne rozpoznateľný aj vďaka spôsobu jeho štylizácie, ktorá je až scénografická s plastickou výstavbou a výraznou, ale citlivou farebnosťou. V tomto roku ocenenie dostal za knihu Jána Uličianskeho *Líza, mačka z trojice* vydavateľstva TRIO Publishing. Ďalším oceneným ilustrátorom je **Peter Uchnár**. V tejto súťaži mu boli udelené dve ceny – v jarnej kolekcii za knihu *Turecká studnička* od Ondreja Sliackeho z vydavateľstva Matica slovenskej, v jesennej kolekcii za knihu, ktorej príbeh všetci poznáme – *O dvanástich mesiačikoch* z vydavateľstva PERFEKT. Jeho ilustrácie tradične dýchajú fantazijnou atmosférou, tajomnom – možno i vďaka farebnosti, ktorú používa. Z môjho hľadiska tam však môžeme nájsť aj množstvo vtipných detailov. **Barbora Paulovičová** vytvorila ku knihe *Červené tenisky* z vydavateľstva SLOVART veselé, hravé ilustrácie s výraznou farebnosťou, ktoré vhodne dotvárajú text. Poslednou ocenenou knihou v jarnej kolekcii je kniha Ondreja Klenovského *Rozprávky medzi riadkami* s ilustráciami **Niny Neczlieovej**

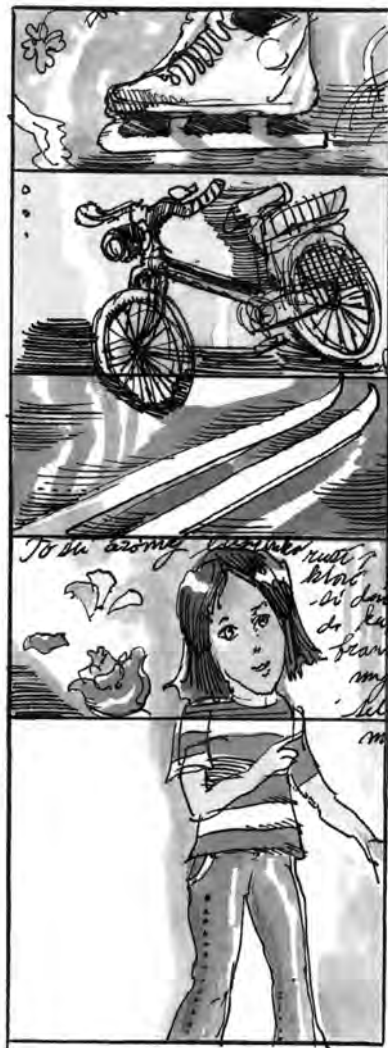
z vydavateľstva Spolku slovenských spisovateľov. Autorka vytvorila ilustrácie v čierno-bielej farebnosti so silným expresívnym výrazom.

V LETNEJ KOLEKCII boli ocenené štyri knižné tituly a dva z nich sú ilustrované **Martinom Kellenbergerom**. Ide o titul *Kto nosí kominárom šťastie* z vydavateľstva Daxe a knihu *Sabínkine prázdniny* z vydavateľstva PERFEKT. Vytvoril ilustrácie s charakteristickou, akoby vibrujúcou linkou, žiarivou farebnosťou a dôslednou drobnokresbou. Použil klasickú tušovú perokresbu kolorovanú akvarelom. Svoje ilustrácie stavia na farebnosti, optimizme a úsmevnom vnímaní. Ocenili sme aj knihu *Namydlený blesk* s ilustráciami **Svetozára Mydla** z vydavateľstva TRIO Publishing. Typickým pre jeho tvorbu je svojský humorný spôsob vyjadrenia a vtipná a nápaditá štylizácia. **Veronika Lesana Renčková** vytvorila pre knižku *Kde je kto?* z vydavateľstva Fortuna Libri jednoducho pochopiteľné ilustrácie vhodné pre menšie deti s využitím teplej, príjemnej pastelovej farebnosti.

V JESENNEJ KOLEKCII sme ocenili rovnako ilustrácie zo štyroch knižiek. **Petra Uchnára** som spomínala už v jarnej kolekcii. Veľmi ma potešilo, že sa po dlhšom čase vrátila k ilustrovaniu **Zuzana Bočkayová Bruncková**. Vytvorila ilustrácie ku knihe *Med z ľadových kvetov* z vydavateľstva PERFEKT. Ostala verná svojmu štýlu – jej ilustrácie majú hutný, zemitý kolor s dôsledne prepracovanou kresbou. Vo vydavateľstve Elist vyšla kniha *Kocúr, ktorý chcel byť drakom* s ilustráciami **Matúša Maťátka**. Charakteristická je pre neho výrazná čierna linka doplnená výraznou farebnosťou. V jeho ilustráciách nechýba humor a zveličenie. Poslednou ocenenou v jesennej kolekcii je **Mária Nerádová** a jej ilustrácie ku knihe *Žabiatko*

z vydavateľstva BUVIK. Vytvorila ilustrácie vhodné pre najmenšie deti, pričom využila jednoduché línie a výraznú farebnosť.

Za ZIMNÚ KOLEKCIU sme neocenili žiadnu knihu, pretože žiadna z nich ne splnila umeleckú stránku obrazu s určitým posolstvom a primeraným výtvarným názorom.

MARTIN KELLENBERGER/Jana Bodnárová:
Sabínkine prázdniny

tatiana
čechová

tomáš
danay

Bienále animácie Bratislava 2020

Festival BAB 2020 má svojich víťazov. Medzinárodnú porotu očaril film slovenského animátora Martina Smatanu, ktorý za svoju česko-slovenskú snímku Šarkan získal najvyššie ocenenie Cenu Viktora Kubala za najlepší film. Ale to je koniec festivalového príbehu. Podme sa na náš festival pozrieť pekne od začiatku! Tento festivalový ročník bol totiž – ako správne napísaný príbeh – dobrodružnou cestou, plnou zmien a zvrátov. A ako každý správny príbeh má aj dobrý koniec, nielen pre Martina Smatanu.

Jubilejný 15. ročník medzinárodného festivalu Bienále animácie Bratislava mal byť výnimočný. Ako veľmi bude výnimočný sme zistili už na jar 2020!

Prvou zmenou bolo, keď nás koncom leta 2019 tragicky opustila dlhoročná programová riaditeľka festivalu, Katarína Minichová. Riaditeľ BIBIANY Peter Tvrdoň tak zrazu stál pred neľahkou úlohou – zvoliť nového programového riaditeľa festivalu. So zreteľom na to, aby si Bienále animácie Bratislava zachovalo vo svete prestíž unikátneho festivalu animovaných filmov, zameraného výlučne na detského diváka. Nakoniec sa novým programovým riaditeľom stal mladý animátor a bývalý žiak Katky Minichovej, Tomáš Danay. Už nie-

koľko rokov na festivale BAB spolupracoval ako vedúci tvorivých dielní. Neskôr reprezentoval BIBIANU na medzinárodných festivaloch a bol i spoluzakladateľom krúžku animovaného filmu pre deti. Vďaka týmto bohatým skúsenostiam vždy vnímal, aké je nesmierne dôležité umožniť deťom, aby sa už od útleho veku zoznámali s kvalitnými animovanými snímkami. Lenže, Tomáš mal väčšie ambície! Jeho zámerom bolo rozšíriť edukatívne pôsobenie festivalu aj na staršie deti a mládež. Nezameriavať sa výlučne len na výborne spracované večerníčky pre najmenšie deti, ale podchytiť aj žiakov druhého stupňa základných škôl a stredoškôľakov, ktorí sú mnohokrát vystavovaní tlaku konzumného spôsobu života, jednoduchých a bezduchých filmov, rýchlemu sledu obrázkov bez vyššej umeleckej a tvorivej hodnoty. To viedlo k ďalšej zmene, k menovaniu nových členov výkonného výboru. K riaditeľovi BIBIANY Petrovi Tvrdoňovi a vedúcej pedagogičke Ateliéru animovanej tvorby Eve Gubčovej sa pridali režisér a animátor Andrej Gregorčok, animátorka a pedagogička Jana Tenczer Juránková, filmár a fotograf Peter Bališ a koordinátorka festivalu Tatiana Čechová. A tak si Tomáš s novým výkonným vý-

borom dali za cieľ – osloviť celé spektrum detí a mládeže. K tomu im mala dopomôcť nová webová stránka festivalu s atraktívnym vizuálom Marty Prokopovej a pôvabná znelka uznaného animátora a režiséra Martina Smatanu. Moderná doba si vyžiadala nový spôsob prihlasovania filmov a festival BAB sa po prvýkrát objavil na portáli FilmFreeway. Tento krok sa ukázal ako správny, pretože sa do súťaže prihlásilo rekordných 1824 filmov, čo je približne šesťkrát viac ako po minulé ročníky. Spočiatku sa mal festival konať v pôvodnej podobe, v piatich kinách v Bratislave a štyroch mimobratislavských kinách. Malo pribudnúť aj šesť ďalších miest na Slovensku, a tak aj viac detských divákov, viac workshopov so zahraničnými tvorcami, viac „masterclassov“ na vysokých umeleckých školách a samozrejme viac výstav.

Okrem výstavy plagátov festivalu BAB, alebo diel Vladimíra Malíka a ďalších, v satelitných mestách, priamo v BIBIANE, mala mať svoju vý-

stavu aj mladá slovenská animátorka Veronika Kocourková, ktorá režíruje úspešný televízny seriál Tresky plesky, či nemecká spoločnosť Film-builder so svojou minisériou Animals. Tešiť sme sa mohli aj na výstavu venovanú 15. výročiu Bienále animácie Bratislava, spojenú so spomienkovým premietaním večerníčkov, na ktorých sa podieľala práve dramaturgička a scenáristka Katka Minichová. Výstav však malo byť omnoho viac, za všetky spomeňme výstavu Trojhlas, prezentujúcu tvorbu autorov z Čiech, vrátane na Oskara nominovaného filmu Dcéra, alebo výstavy maďarských, poľských a francúzskych tvorcov animovaného filmu. Z týchto sa nakoniec zorganizovala iba výstava Peekaboo v Poľskom inštitúte. Česká výstava v kine Lumière a výstava Gézu M. Tótha v Maďarskom inštitúte v Bratislave, čakajú na svojich návštevníkov po uvoľnení opatrení.

Tieto, tak dobre našliapnuté veľkolepé plány, zastavili totiž nepred-

vidateľné okolnosti. V momente, keď už bolo jasné, kde sa bude odohrávať otvorenie festivalu, a akú podobu bude mať slávnostný galavečer odovzdávania cien, keď bolo známe aj zloženie medzinárodnej poroty a začal sa kolotoč vybavovania leteníek, hotelov a plánovania workshopov, prišlo niečo nečakané. Celosvetová pandémia COVID-19 prerušila takmer všetky festivalové prípravy. V tejto neľahkej dobe, keď bolo isté len to, že nič nie je isté, a bude nutné uskutočniť mnohé zmeny, jediná možná činnosť bolo triedenie a výber prihlásených filmov. Vzhľadom na ich vysoký počet, výber 91 postupujúcich filmov do súťažnej sekcie BAB-u skončil práve v období uvoľňovania opatrení prvej vlny pandémie. Pandémia, ktorá so sebou priniesla mnoho otázok a ešte viac zmien.

Zmeny, ktoré narušili tradičnú podobu BAB-u, si vyžadovali zmenu prístupu k organizácii festivalu v súlade s novými podmienkami. Už bolo všetkým jasné, že ak chceme, aby sa v tomto roku festival zorganizoval, bude potrebné presunúť ho do online sveta. To však prinieslo veľa ďalšieho vybavovania. Bolo nutné osloviť všetkých tvorcov, ktorých filmy postúpili do súťaže, a požiadať ich o súhlas s premietaním na zabezpečenom portáli. Nakoniec, novej podobe festivalu vyšli v ústrety tvorcovia 77 súťažných a 11 nesúťažných filmov. Festival nadviazal spoluprácu aj s RTVS, ktorá ponúkla svoj vysielací čas na Dvojke. Odvysielala 34 súťažných filmov, ktoré poskytli práva na vysielanie v televízii. Zmena podoby festivalu BAB bola jasná – žiadne kiná, žiadni festivaloví hostia a žiadne workshopy. Nutnosť zaobísť sa bez výstav, masterclassov, aj slávnostné-

ho odovzdávania cien. Cieľom všetkých organizátorov bolo priniesť filmy čo najširšiemu publiku, a tu sa krok vytvoril ešte začiatkom roka novú webovú stránku festivalu, javil ako prozretelný. Nová webová stránka festivalbab.sk bola hotová a dokázala premietnuť nielen všetky súťažné, ale aj nesúťažné pásma, ocenených animátorov Gézu M. Tótha, Konstantina Bronzita, pásmo netradičných filmov "Black flag", ktoré zostavil jeden z porotcov, Andrej Kolenčík, či celovečernú snímku "S láskou Vincent", ktorá mala veľký úspech.

Po vyriešení vysielacích práv stáli organizátori pred ďalšou výzvou – ako prilákať na festivalové stránky divákov. A tak začali s rozsiahlou marketingovou kampaňou na sociálnych sieťach. Okrem pridávania fotografií a článkov z rôznych súťaží a festivalového zákulisia, pripravili aj tri veľmi zaujímavé videá o tvorbe slovenských animovaných seriálov: Websterovci, Tresky plesky a Drobci.

Novinkou bolo aj oslovenie známej osobnosti, ktorá sa mala stať ambasádorom festivalu. Po zasadnutí výkonného výboru vybrali herca Juraja Kemku, ktorý sa s radosťou tejto úlohy zhostil. Natočili s ním niekoľko upútaviek, ktorých cieľom bolo zvyšovanie povedomia festivalu BAB a nakoniec i samotnej BIBIANY. Juraj Kemka bol účastný aj záverečného ceremoniálu a veľmi úspešnej a obľúbenej hry "Lovci BAB-ákov". Táto hra trvala vyše mesiac, a spočívala v hľadaní odmien v podobe rôznych festivalových predmetov, ukrytých na rôznych miestach Bratislavy. Indície, ktoré boli koncipované tak, aby ich dokázali vylúštiť deti, prípadne s malou pomocou rodičov, spolu s fotografiami uverejňovali na svojich so-

Koordinátorka festivalu Tatiana Čechová, PR manažérka Janka Motyčková, autor znelky Martin Smatana, programový riaditeľ BAB Tomáš Danay, ambasádor festivalu Juraj Kemka

ciálnych sieťach. Čoskoro sa mnohí Bratislavčania mohli tešiť z pekných darčiekov nielen od festivalu BAB, ale aj od jeho partnera – Bratislavskej organizácie cestovného ruchu. V dobe festivalu sa Lovci BAB-ákov, vďaka výbornej spolupráci s Lenkou Regrutovou, preniesli aj do Prešova, a tak odmeny získali aj deti na východe Slovenska. Z pôvodných veľkých plánov spolupráce, s desiatimi mestami Slovenska, sa premietanie napokon uskutočnilo len v dvoch z nich – v Prešove a v Trnave. Ostatné mestá boli nútené kvôli pandémie a krízovým opatreniam, ktoré si situácia vyžadovala, spoluprácu ukončiť skôr, než festival vôbec začal. Kiná, s ohľadom na rozširujúcu sa pandémiu ko-

ronavírusu, ostali zatvorené, a tak hlasovanie detského diváka sa javilo ako nezrealizovateľné. No myšlienky, aby sa deti učili sledovať filmy s porozumením a sami vybrali ten najlepší film, sa organizátori vzdať nechceli. Zvažovali viac alternatív, no napokon sa rozhodli zostaviť detskú porotu zloženú z piatich detí, absolventov animačného krúžku, ktorý už niekoľko rokov organizuje sekretariát BAB priamo v BIBIANE. Ich úlohou bolo odovzdať Cenu detskej poroty. Predstava, že ocenenie, ktoré odovzdajú deti, vytvoria šikovné ruky detského tvorca sa im hneď zapáčila, a tak vyhlásili ďalšiu súťaž, tentoraz vo výrobe Ceny detskej poroty. Na sekretariát BAB prišlo 37 krásnych diel z ce-

lého Slovenska a víťazkou v tvorbe Ceny detskej poroty sa napokon stala osemročná Ninka Savková z okresu Michalovce. Ocenenie vytvorila z keramiky a do filmového pásu zasadila kvietky, motýle a ďalšie drobné zvieratká.

Tradičnou sprievodnou aktivitou takmer všetkých ročníkov BAB je osvedčená súťaž v tvorbe FLIPBOOKOV – malých knížiek, v ktorých pomocou rýchleho listovania vznikne pohyb obrázkov a vytvorí sa tak jednoduchá animácia. Doteraz bola táto súťaž určená skôr pre základné umelecké školy, pretože vytvorenie pekného a technicky správneho flipbooku nie je jednoduché. Lenže pandémia koronavírusu spôsobila prerušenie výučby, a tým bola aj táto súťaž ohrozená. Padlo rozhodnutie osloviť rodičov detí priamo cez sociálne siete a napokon do súťaže prihlásili mnoho vydarených flipbookov. Vďaka spojeniu s Bratislavskou organizáciou cestovného ruchu sa z víkendového poukazu tešil Šimon z Košíc. Ďalší piati víťazi z rôznych kútov Slovenska, ktorých vybral výkonný výbor, získali pekné darčeky. Pandémia bola už v plnej sile, školy zatvorené a život na Slovensku spomalený. Festival BAB začal spolupracovať s Bratislavskou organizáciou cestovného ruchu s cieľom rozprúdiť aktivitu detí a zamerať ich pozornosť na obrázky a ich prepojenie na animovaný film. Pôvodná predstava bola, že na obrázky z tejto súťaže budú nadväzovať workshopy priamo počas festivalu. Obrázky Bratislavy mali deti spolu s tvorcami z Čiech „rozpohybovať“ do krátkych príbehov. Kvôli nutným zmenám sa nakoniec workshopy nekonal. Víťazi výtvarnej súťaže však neobišli naprázdno. Z víkendové-

ho poukazu sa radoval Patrik z Komárna a ďalších šestnásť darčiekov putovalo do rôznych kútov Slovenska (Bardejov, Kľušov, Komárno, Lučenec, Nové mesto nad Váhom, Radošovce, Bratislava či Spišská Stará Ves). Víkendový poukaz, Bratislavské karty, vstup do ZOO a Hradný okruh Prešporáčíkom venovala Bratislavská organizácia cestovného ruchu a knihy – kníhkupectvo Martinus.

Začiatkom októbra bolo vybraných, nadabovaných, otitulkovaných a pripravených všetkých osem súťažných pásiem a všetci netrpezlivo čakali na slávnostné otvorenie festivalu, ktoré prebehlo online. Aby organizátori podnietili detskú pozornosť a primäli deti sledovať filmy s porozumením, pripravili ku každému pásmu kvízové otázky. Zo všetkých 746 odpovedí vybrali tie správne. V kategórii jednotlivcov odpovedalo správne 478 zúčastnených a v tímovej kategórii bolo správnych 265 odpovedí. Tulivaky získal tím Kačica a workshopy prváčikovia na základnej škole v Trnavej Hore a materská škola v Pezinku. Šťastným víťazom tabletu sa stal Janko O. Keďže sa počas festivalového týždňa na festivalových sociálnych sieťach rozmohol ošiaľ túžby po festivalových predmetoch, počnúc rúškami cez tričká, odznaky, tetovačky, katalóg až po fľašky, dostali diváci a fanúšikovia príležitosť sa k nim dostať. Tí, čo poslali fotografiu, alebo krátke video, ako sledujú festival, mohli získať propagačné predmety BAB, alebo knižky, ktoré venoval Poľský inštitút.

Hoci festival Bienále animácie Bratislava prešiel mnohými, často náročnými zmenami, formát súťaže zostal nezmenený. Do porotcov-

ských kresiel, tento rok netradične, vo svojich obývačkách zasadla medzinárodná porota v zložení Carlos Lascano (Argentína), Rebecca Akun (Francúzsko), porotca Literárneho fondu a ECFA Andrej Kolenčík (Slovensko), porotca ECFA a CIFEJ Volodymyr Diagilev (Ukrajina) a porotkyňa ECFA Halka Marčeková (Slovensko) a dohodli sa na oceneniach pre najlepšie tohtoročné filmy. **Cenu Viktora Kubala** za najlepší film získal film Šarkan, ktorý cez príbeh malého chlapca a jeho dedka citlivo nastoľuje otázku smrti. Výnimočnosť filmu potvrdili jeho doterajšie úspechy – má totiž na konte už 40 významných ocenení, vrátane Ceny detského diváka na Medzinárodnom festivale animovaného filmu Annecy 2019, slovenskej Národnej filmovej ceny Slnko v sieti, či semifinálovej nominácie na študentského Oscara. Medzinárodná porota ďalej udelila v zmysle štatútu **Cenu UNICEF** (cena za film s problematikou ochrany práv detí) iránskemu filmu Jedna strana, druhá strana (This side, other side), ktorého autorkou je Lida Fazli a **Cenu Sv. Vojtecha** (cena filmu z krajín Vyšehradskej štvorky) českému bábkovému filmu Dcéra (Daughter) režisérky Darije Kashcheevovej, ktorý sa rovnako objavil medzi nomináciami na Oscara za najlepší krátky animovaný film. Porota Európskej asociácie filmov pre deti udelila **Cenu ECFA** digitálnej papierikovej animácii Leňochod (Sloth) nemeckej režisérky Julie Ocker. Festivalovú **Prémiiu Literárneho fondu** získala režisérka úspešnej pavúčej rodinky Websterovcov, Katarína Kerekesová. **Čestné uznanie** v kategórii S (filmy pre najmenších divákov) získal film Vianočný škriatok a líška (Tomen and the Fox)

Martin Smatana, režisér víťaznej snímky Šarkan, získal za najlepší krátky animovaný film na BAB 2020 Cenu Viktora Kubala

režisérov Yaprak Morali a Are Austnes z Nórska. V kategórii M sa víťazkou stala Marina Karpova z Ruska so snímkom 7 detí (The 7 kids), v kategórii L to boli Palacinky starej mamy (Grandma's pancakes) od Vykintasa Labanauskas a Dominyky Adomaityté z Litvy a v kategórii XL (filmy určené pre mládež) si uznanie odniesol Jack O'Shea z Írska za film Hlásenie snov (The Dream Report). **Detská porota** najviac ocenila portugalský

bábkový film Zvláštny zločin čudáka pána Jaya (The Peculiar Crime of Oddball Mr Jay) režiséra Bruna Caetana, so silným ekologickým posolstvom.

Výkonný výbor udelil ocenenie **Cena PRIX KLINGSOR** za celoživotnú tvorbu vynikajúcemu ruskému režisérovi Konstantinovi Bronzitolovi a **Čestná medaila Albína Brunovského** poputovala do rúk maďarského režiséra Gézu M. Tótha a in me-

moriám Kataríne Minichovej, ktorá zasvätila celý svoj profesionálny život animovanému filmu. Nadšené ohlasy a pozitívna spätná väzba od vyše 50 000 divákov, ktorí sledovali festival BAB na Dvojke, alebo na webovej stránke, bola odmenou za náročnú a mnohými zmenami skúšanú snahu organizátorov zrealizovať úspešný festival Bienále animácie Bratislava 2020.

Britský producent a dramaturg animovaných filmov John Coates preberá na BAB 2010 Čestnú medailu Albína Brunovského za prínos v oblasti animovaného filmu. Ocenenie mu odovzdáva riaditeľ BIBIANY Peter Tvrdoň

**toňa
revajová**

**ľubica
kepštová**

Zázračný oriešok 2020 v tieni korony

V skutočnosti viac ako v tieni. Pôvodný májový termín XI. ročníka festivalu Zázračný oriešok sa presúval na 28. 9. – 1. 10. Ibaže, od začiatku októbra začali platiť nové protivírusové opatrenia, a tak posledný orieškový deň sa už nekonal. Našťastie slávnostné vyhlásenie výsledkov organizátori – mesto Piešťany, Mestská knižnica mesta Piešťany, Trnavský samosprávny kraj a RTVS – zaradili (ako vždy) do programu na predposledný večer.

NÁSTUP

Prišli „rozhlasáci“ – dramaturgovia, dramatici, scenáristi, hudobní redaktori, zvukári, ale aj herci a speváci. Spisovatelia a ilustrátori, lebo mottom Zázračného orieška je: KNIHA V ROZHLASE – ROZHLAS V KNIHE. Pre deti sa to všetko chystalo. Prišiel každý, kto mohol. Všetci v rúškach a plní očakávaní. Ale stavím sa – určite nikto nečakal, že mu ešte pred privítaním odmerajú tepotu.

VŠADE SAMÉ OBRÁZKY

Knižnica čakala pripravená. Všade, ale fakt všade, plno obrazov a obrázkov. Riaditeľka Margita Galová je známa svojím obdivom k výtvarné-

mu umeniu, ale takéto množstvo výnimočných výstav naozaj príjemne prekvapilo. V mestskej knižnici boli inštalácie:

- **Hra farieb** (ilustrácie Juraja Martišku)
- **Štvorcové oriešky** (výtvarné objekty scénografov Katedry bábkarskej tvorby DF VŠMU na motívy súťažných rozhlasových titulov)
- **Blöglöegova cesta z Ošemetna** (ilustrácie Martiny Matlovičovej z knihy Tomáša Končinského a Alexandry Salmely) a dve výstavy pri príležitosti 100. výročia profesionálneho divadla na Slovensku
- **Divadelný oriešok, tajomstvá a čary divadla**
- **Magický svet divadelnej scény** (scénografické návrhy študentov bratislavskej ŠUP-ky). Túto výstavu inštalovali v piešťanskom Dome umenia, rovnako ako výstavu:
- **Modrá a zelená** (knižné ilustrácie Vladimíra Krála)

Ďalších osem výstav je rozmiestnených po celom meste. Nájdeme tam také skvosty ako „Ilustrátori ocenení na BIB 2019“, „Spevavé obrázky Petra Uchnára“, „Povesti Márie Ďuríčkovej“, krásna výstava ocenených prác detí z celoslovenskej výtvarnej

Jana Bodnárová si z rúk riaditeľky Literárneho informačného centra Miroslavy Vallovej preberá Cenu Márie Ďuričkovej

súťaže detí k 100. výročiu narodenia Márie Ďuričkovej, **Neodíd' nám, rozprávočka**, ocenené detské práce z medzinárodnej výtvarnej súťaže venovanej Pavlovi Dobšinskému, alebo **Jana Bodnárová**, výstava z tvorby jubilujúcej slovenskej spisovateľky.

Ak však niekto nadobudol dojem, že kým na druhom poschodí odborná porota (a na detskom oddelení detská) počúvala a hodnotila súťažné hry, ostatní chodili z vernisáže na vernisáž a z recepcie na recepciu, dosť sa mýli. Vernisáž bola jedna – súhrnná – a recepcia v čase korony? Ťažko.

KÝM POROTY PRACOVALI

Keď sa povie sprievodný program, nezainteresovaný človek by si predstavil prehliadku Piešťan, prechádzku po Kúpeľnom ostrove... Skrátka niečo príjemné a nenáročné. Na Zázračnom oriešku to však fičí inak. V podstate ani nie je v ľudských si-

lách absolvovať všetko. Herci, spisovatelia, ilustrátori a ďalší hostia sa rozprchli po meste i po okolí. Do škôl v Piešťanoch, do neďalekej Banky, Krakovian, do Kaštiela Chtelnica. Do Domu umenia Piešťany, Galérie PIC Fontána, Floreát Ideaparku, Hotela Thermia Palace, do Elektrárne... Všade sa niečo dialo, hralo, kreslilo, rozprávalo, počúvalo, čítalo, všade boli zaujímavé, nevídané, inšpiratívne stretnutia. Až do večera.

SLÁVNOSŤ V KURSALONE

Večer po práci sa celý Oriešok vy-chystal do Kursalonu. Pri vchode za-sa všetkým odmerali teplotu (čo každému jemne pripomenulo, že nijaký banket nebude).

Noblesný slávnostný večer, na ktorý prišli predstavitelia mesta Piešťany i Trnavského samosprávneho kraja a generálny riaditeľ RTVS, sa niesol v znamení hudby a priateľských príhovorov. Dve nádherné kytice, ktoré

chvíľu pred otvorením priviezli z kvetinárstva, sa dostali do správnych rúk.

Zvláštnu cenu Literárneho informačného centra – **Cenu Márie Ďurčkovej** za významný umelecký prínos v oblasti tvorby pre deti – odovzdala riaditeľka LIC Miroslava Vallová **Jane Bodnárovej**. Táto excelentná autorka sa okrem tvorby pre deti venuje knihám pre dospelých, dramatickej i rozhlasovej tvorbe, videoperformanciám... Je krásne, že si Jana Bodnárová doplnila svoju zbierku mnohých domácich i zahraničných ocenení aj Zázračným orieškom.

Zvláštnu **cenu Rozhlasu a televízie Slovenska** odovzdal generálny riaditeľ RTVS Jaroslav Rezník **Božidare Turzonovovej**. Cena je určená umeleckej osobnosti, ktorá svojím celoživotným dielom výrazne ovplyvnila rozhlasovú dramatickú tvorbu pre deti. A takou osobnosťou Božidara Turzonovová nepochybne je.

Hoci od skončenia štúdia na VŠMU (1963) je až dodnes členkou Slovenského národného divadla, na účinkovanie v rozhlasových hrách pre deti alebo na načítanie množstva rozprávok si vždy rada našla čas.

O DVA DNI

Tretí, záverečný orieškový deň sa zasa končil v Kursalone. Bol ešte slávnostnejší ako ten prvý. Porota skončila náročnú prácu a zverejnila jej výsledok. Detská porota takisto. Na javisko vystupovali dvojice či trojice umelcov (napríklad v zložení autor hry, vydavateľ knihy a dramaturg). Najlepší z najlepších si odnášali diplomy a vecné ceny. Ostatní súťažiaci autori si možno zopakovali s Pierrom de Coubertin, že nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa.

XI. ročník Zázračného orieška bol živý, krásny, podnetný. A – nesmieťme zabúdať – z verejných zdrojov

Cenu detskej poroty získala hra Jána Uličianskeho Líza, mačka z Trojice (zľava Magdaléna Fazekašová, Ján Uličiansky, predsedníčka detskej poroty Maiia Vorobeťová a Michal Dzurianin, programový riaditeľ SRO)

*Debata o rozhlasovej podobe knihy Tone Revajovej *Rok Sivka ohniváka*. Zľava: Kristína Sviteková, Juraj Martiška, Toňa Revajová a Magdaléna Fazekašová*

festival podporil Fond na podporu umenia.

NELAHKÉ ROZHODOVANIE

Súťažná prehliadka monologických rozprávok, rozprávkových hier a rozhlasových hier pre rodinu bola výnimočná. Ich spoločným menovateľom bola veľmi dobrá a vyrovnaná úroveň rozhlasového spracovania, dramaturgie a umeleckého stvárnenia kvalitných autorských textov. Vybrať víťazné hry a rozprávky bolo takmer nemožné a o celkovom hodnotení rozhodli napokon jednobodové rozdiely.

Autorské zastúpenie bolo širokospektrálne – od svetových klasikov až po najznámejšie osobnosti slovenskej literatúry pre deti a mládež, popri ktorých sa etablovali aj mladí talentovaní autori. Podobne možno hovoriť aj o žánrovej a tematickej bohatosti rozhlasových titulov jednotlivých súťažných kategórií. Odborná porota mala pocit, že medzi rozhla-

sovými hrami pre rodinu a rozprávkovými hrami bola často len pomyselná hranica. Čo je ešte rozprávka a čo je už hra o živote? V oboch kategóriách sa spomínané žánre vzájomne prelínali. Nebolo možné porovnávať literárne svieže a bohaté podanie klasickej rozprávky Pavla Dobšinského *Železné črievice* s rozhlasovou hrou zo súčasnosti, ktorá poňala dramatický príbeh z neštandardnej rodiny ako exponované gradujúce dobrodružstvo v prípade *Hlavičku* Juraja Raýmana. Krehký psychologický príbeh Tone Revajovej v hre *Rok Sivka Ohniváka* sa dal ťažko porovnávať s humornou *Ježibabovskou detektívkou* Václava Šúplatu. Kategória rozprávkových hier však predsa len mala niečo spoločné – láskavý humor a dobrý koniec, ako sa na rozprávku patrí.

Kategória rozhlasových hier pre rodinu bola priam nabitá ďalšími autorskými osobnosťami ako Viliam Klimáček, Daniel Pastirčák, Peter Kar-

pinský či nositeľ Nobelovej ceny za literatúru Isaac Bashevis Singer alebo Kathy Kacer.

Aj v kategórii monologických rozprávok sa zišla dobrá spoločnosť od Márie Ďuričkovej až po Jána Uličianskeho.

Zriedkakedy sa stáva, že detská a odborná porota vyberú spoločného víťaza. Tento rok sa tak stalo v kategórii rozprávkových hier, v ktorej Cenu Zázračný oriešok získala rozhlasová adaptácia knihy Juraja Raýmana Hlavička.

Pri všetkých súťažných kategóriách treba vyzdvihnúť talent a invenčnú prácu rozhlasových tvorcov, ktorí posunuli literárne texty do živej dramatizovanej podoby s neuveriteľným diapazónom zvukového bohatstva a pôsobivej emotívnosti. Aj zásluhou výnimočných hereckých výkonov naplnili literu festivalového posolstva – vtiahnuť všetkých, aj tých menej nadšených čitateľov, do sveta príbehov, ktoré sa skrývajú v dobrej knihe.

AKO ROZHODLA ODBORNÁ A DETSKÁ POROTA?

V kategórii monologických rozprávok vybrala detská porota víťazný titul **Líza, mačka z Trojice** podľa knižnej predlohy Jána Uličianskeho. V hodnotení odbornej poroty zvíťazila rozhlasová rozprávka **Pán Sova** na motívy knihy amerického spisovateľa Arnolda Lobela. Najlepšou rozprávkovou hrou v druhej kategórii sa podľa detskej aj odbornej poroty stala rozhlasová adaptácia knihy Hlavička Juraja Raýmana v dramaturgii Zuzany Kolmosovej. Víťazom detskej poroty v kategórii rozhlasových hier pre rodinu sa stal titul **Tajomstvo príborníka** o histórii holokaustu podľa knihy kanadskej autorky Kathy Kacer v dramatizácii Timotey Vráblovej. Odbornú porotu najviac oslovila hra **Argonauti** autora Viliama Klimáčka v dramaturgii Beaty Panáčkovej v impozantnej rozhlasovej výprave.

Timotej Vráblovej a Beate Panáčkovej cenu za hru Tajomstvo príborníka odovzdal Michal Dzurianin

GABRIELA
MIKULČÍKOVÁ

KREHKÉ SPOJENIA

V náročnej dobe pandémie, keď sa mnohé aktivity kultúrnych ustanovizní presúvajú do online priestoru, sme sa (hoci neradi) museli prispôsobiť obmedzeniam aj my, v Centre detskej literatúry, čítania a SK IBBY. Tento rok sme po prvýkrát plánovali spojiť vyhodnotenie súťaže Najkrajšie a najlepšie detské knihy jari, leta, jesene a zimy roka 2019 s konferenciou, ktorá by podujatie rozšírila a obohatila o odborné prednášky k hodnotám v detskej literatúre. Konferencia s názvom Krehké spojenia sa konala začiatkom októbra v Univerzitnej knižnici v Bratislave, kde sme pôvodne pripravovali osobné, slávnostné odovzdávanie ocenení za účasti vydavateľov, autorov, ilustrátorov a prekladateľov. Plánovali sme prizvať aj ďalšiu odbornú verejnosť a záujemcov o detskú literatúru – pedagógov, knihovníkov a rodičov, ktorí by mali príležitosť zoznámiť sa nielen s ocenenou tvorbou, ale sa aj osobne stretnúť s tvorcami a vydavateľmi kníh. Žiaľ, toto sa nám z dôvodu sprísňujúcich sa opatrení ne-

podarilo. Konferencia sa však predsa konala, za účasti prednášajúcich hostí a odbornej poroty, ktorá súťaž vyhodnotila. Dramaturgička RTVS Beata Panáková predniesla laudácie na literárnu časť súťaže, Viera Anoškinová na ilustračnú zložku a oceneným sme za blahoželaní aspoň na diaľku. V druhej časti konferencie predniesli svoje príspevky na tému hodnôt v literatúre pre deti a mládež a ich vplyvov na psychický a emocionálny vývoj detí – Timotea Vráblová a Zoltán Mátyus. Vo videopríspevku sa prihovorila aj hostka zo zahraničia, exprezidentka medzinárodnej ceny Hansa Christiana Andersena, Maria Jesus Gil Iglesias zo Španielska. (Celú konferenciu si môžu záujemcovia pozrieť na youtube kanáli BIBIANA – Centrum čítania.)

Výsledkovú listinu súťaže Najkrajšie a najlepšie detské knihy jari, leta, jesene a zimy 2019 vrátane laudácií prinášame v revue Bibiana na inom mieste. V tejto rubrike si môžete prečítať spracovanú odbornú prednášku Zoltána Mátyusa, ktorá tvorila jadro konferencie Krehké spojenia, spolu s prednáškou Timotey Vráblovej. Jej príspevok prinesieme v ďalšom čísle revue Bibiana.

INVÁZIA ČI INICIÁCIA? OSTAŤ V KONTAKTE S DIEŤAŤOM.

V Zoltánovi Mátyusovi sa spája vzácna kombinácia výtvarníka a psychoterapeuta, ktorý sa zamýšľal nad krehkými spojeniami – umenia a detskej duše. Uhol pohľadu, ktorý priniesol a ktorému sa venoval vo svojom príspevku, bol pohľad do duševného sveta dieťaťa z hľadiska vplyvu rôznych trendov, ktoré sa v súčasnosti vyskytujú v literatúre pre deti a mládež.

V minulosti, keď sa príbehy šírili ústnym podaním, významnú rolu zohrá-

val rozprávač. Pri rozprávaní používal rétorické nástroje k upriadeniu pozornosti, položeniu dôrazu, využíval intonáciu hlasu na zvýraznenie či naopak zmiernenie tónu, vedel vycítiť atmosféru, nastavenie a náladu detského poslucháča, aby zachytil a vhodne reagoval na jeho potreby. Keď sa k deťom dostáva kniha, u menších detí preberá na seba úlohu rozprávača rodič, alebo iný dospelý. U väčších detí, žiakov, tínedžerov sa kontext rozprávača vytráca a jediný priezor, cez ktorý dieťa knižku vníma, vstrebáva a vedie s ňou dialóg, je ono samotné. Je to výhoda aj riziko. V každom prípade je vhodné si uvedomiť mieru zodpovednosti, ktorá spočíva na pleciach autorov, ilustrátorov aj vydavateľov, pretože spolu s knižkou vstupujú do duševného priestoru dieťaťa. To, čo sa v ňom (jej vplyvom) odohráva, má dôsledky a vplyv. Aký vplyv to bude, závisí do značnej miery od toho, ako knižka k dieťaťu prichádza – či s citlivým pozvaním, majúc na zreteli vek, zrelosť a potreby detského čitateľa, alebo vstupuje invazívne. Často sa dieťaťu podsúvajú isté módne, dobre predajné témy, nie vždy pre dieťa vhodné, prípadne povrchné spracované, alebo témy, na ktoré ešte nie je zrelostne pripravené. Nezriedka sa mu vnucujú presné obrazy a obsahy, ako má danú tému vidieť, chápať.

Pri tvorbe pre deti dochádza prirodzene ku kontaktu s detským čarovným svetom, s ich úžasom z objavovania, detskou radosťou a možno sa niekde v hĺbke duše dotýkame aj dieťaťa v nás. Nech je pôvod a dôvod tvorby pre deti akýkoľvek, je dôležité, aby autori/ilustrátori ostávali v kontakte s dieťaťom ako čitateľom, pozorovateľom. Aby niekde na ceste svojej slobodnej tvorby, inšpirácie a umeleckého zámeru nestratili zo zreteľa detského čitateľa.

V dnešnej informatizovanej spoločnosti majú deti ďaleko väčší dosah na veľké množstvo informácií (textových, obrazových, audiovizuálnych), o ktorých nikto z ich okolia často ani nemusi vedieť, a ku ktorým dieťa pristupuje cez akési „filtre“ v ňom vytvorené. Tie získava z atmosféry a výchovy v rodine, v škole, zo situácií, ktoré opakovane zažíva, a ktorým čelí. Tieto „filtre“ v dieťati nahrádzajú kontext rozprávača. Cez ne pristupuje k obrazovým aj textovým obsahom, cez ne ich vníma, spracúva a absorbuje. Z tohto pohľadu je knižka významný a silný nástroj, ktorý majú autori, ilustrátori a nakoniec aj vydavatelia a kníhkupci v rukách.

Každý vizuálny obraz vytvára v dieťati emocionálnu reakciu. Pre ilustrátora je to príležitosť, ako môže obrazom – citlivo a láskyplne pozývať dieťa do príbehu, do jeho vlastnej fantázie a zážitku, ktorý si samo a podľa svojich potrieb dotvára (zodpovedajúco jeho veku a zrelosti). Dôležité v tomto procese poznávania a vchádzania do priestoru knižky je, že je to samotné dieťa, ktoré určuje, kam v príbehu ešte môže a vie samo zájsť a kam už nepôjde. Podobne sa to deje aj s literárnym textom. Ak autor zostáva v dialógu so svojou inšpiráciou, zámerom a zároveň aj s dieťaťom, pre ktoré tvorí, potom iniciuje jeho emocionalitu tak, že neprechádza za určitú hranicu, ale ho pozýva, aby si cez vlastnú fantáziu a predstavivosť v bezpečnom priestore dotváralo a pretváralo, čo číta v knižke a čo si samo potrebuje z nej v danom čase vziať aj akým spôsobom.

V súčasnej ponuke literatúry pre deti a mládež mnohé knižky pôsobia na dieťa invazívne, keď ho cez jeho emocionalitu „tlačia“ tam, kam ho chcú dostať. Nie sú pozvaním, ale inváziou do detskej duše. Často ide napríklad o plytké

zneužívanie emócie strachu, pri ktorej vizuálny obraz/text vyvolá v dieťati určitú tenziu, úzkosť. Ak predostieram takúto emóciu dieťaťu, a ono s ňou ostáva samo, jeho predstavivosť ho uvedie do vzruchových polôh. Knižka ho pritom môže veľmi baviť a možno sa od nej nebude vedieť odtrhnúť, ale bude ho držať v tenzii. Dieťa vovádza do submisívnej polohy (vyvolanej strachom), a čokoľvek bude z tohto miesta napätia robiť, poznávať, učiť sa... a môže v tom dosahovať aj dobré výsledky, jeho cesta k cieľu bude plná tenzie, stresu, ohrozenia. Platí totiž, že keď v dieťati navodzujeme negatívnu inšpiráciu a motiváciu, nebuduje to v ňom hodnoty, ale tendenciu k emocionalite. Naproti tomu, ak je dieťa do príbehov citlivo pozývané, lákané do dobrodružstva, zážitku (bez používania násilných foriem a prostriedkov), k dosahovaniu výsledkov ho bude viesť a inšpirovať samotný proces učenia sa, radosť z poznávania, dobrý pocit, slasť z dosiahnutiu cieľa.

Duševný priestor dieťaťa je ako špongia – keď ho dáme do určitého prostredia, nasáva z neho to, čo v ňom je. Emócia strachu je v súčasnosti jednou z najsilnejších a najčastejších emócií, ktorá predáva knihy. Prečo potrebuje (ak je to zámer) autor uvádzať dieťa do takéhoto rozpoloženia? Prečo je potrebná preexponovanosť určitého výrazu tváre, úľaku, hrôzy, niekedy aj pri majstrovsky dobre zvládnutých dielach? Kam chceme dieťa doviest takýmto posolstvom? Treba si tiež uvedomiť, že hranica sa neustále posúva a určitá miera strachu po nejakom čase už stačiť nebude. Dieťa bude chcieť/potrebovať viac – expresívnejšie, drastickéjšie, hrubšie a bizarnejšie obrazy, scény, prvky, aby to malo rovnaký, alebo podobný účinok. Vytvára sa mechanizmus závislej mysle a tak – či si to uvedomu-

jeme, alebo nie – formátujeme duševný priestor dieťaťa.

Ďalšia invazívna tendencia prichádza v podobe „predžutých“ textov a ilustrácií, keď tvorcovia podsúvajú dieťaťu ako má veci (určité obrazy, obsahy, kontexty) vnímať a chápať. Dieťa si to väčšinou ani neuvedomuje, ale je to spôsob komunikácie, pri ktorom naň pôsobia preexponované výrazy, gestá, mimika..., ktoré mu podsúvajú niečo z dospelaj interpretácie sveta (hodnoty, zámery, ideológiu). Problémom je, že tvorca pri tom často stráca dieťa zo zreteľa.

Iná tendencia, ktorá sa objavuje v literatúre pre deti a mládež je siahanie po určitých mainstreamových, mediálne „predvarených nástrojoch“, ktoré už niekde, v inej oblasti kultúry, zožali úspech. Tvorcovia ich, na škodu veci a autentickej hodnoty diela, prenášajú do literatúry, čím neprinášajú hodnotu, ale vytvárajú dobre predajný artikel.

Ideálna situácia pri tvorbe pre deti nastáva, keď autori a ilustrátori nepreferujú marketingové nástroje a témy, ale ostávajú sami sebou. Vytvárajú dialóg s dieťaťom. Sú autentickí, spojení so svojou vlastnou kreativitou. Ovládajú výtvarný/literárny jazyk na profesionálnej úrovni a vedia stvárniť to, čo stvárniť chcú. Bez emocionálnej invázie, zato s pozvaním. Literatúra pre deti a mládež, ktorá takto majstrovsky vzniká, prináša inšpiráciu a tvorí hodnoty.

REAKCIA Z KNIHOMOLSKÉJ RODINY

Po skončení konferencie sme dostali zaujímavý mail od jednej z účastníčok, o ktorý sme sa rozhodli s vami na tomto mieste podeliť. Jednak preto, že je dobré počuť a čítať pohľad z druhej stra-

ny – od prijímateľov posolstiev našich aktivít, programov a konferencií a tiež nás potešilo, že súťaž Najkrajšie a najlepšie knihy jari, leta jesene a zimy roka má väčší dosah a zmysel pre verejnosť aj pri získavaní orientácie na bohatom knižnom trhu. A tu sú už slová **Žanety Kováčikovej z Bratislavy:**

„Všetkým, ktorí sa o túto on-line konferenciu akýmkoľvek spôsobom pričinili, vyslovujem nesmierne ĎAKUJEM. V prvom rade oceňujem vašu pomoc pri zorientovaní sa v téme najlepších a najkrajších detských kníh jari, leta, jesene a zimy za rok 2019, ktoré predstavili Viera Anoškinová a Beata Panáková. Osobne som to veľmi privítala. V čase, keď som študovala na Strednej knihovníckej škole v Bratislave a triedny profesor nám vysvetľoval pojem „informačná explózia“, pre viacerých z nás to bolo akosi nepredstaviteľné a neuchopiteľné. Začala som si to naozaj naplno uvedomovať až v posledných rokoch, keď vychádza neskutočné množstvo literatúry na rôzne témy. Aj keď sme v podstate „knihomolská rodina“, už to všetko nestihneme sledovať. O to viac som uvítala pozvanie zúčastniť sa takejto výnimočnej konferencie, kde som mala možnosť „ochutnať“ to „najlepšie a najkrajšie“ na „štedro prestretom stole“, čo vyhodnotila odborná komisia. Naša rodina sa vždy z nových kníh veľmi teší. Samozrejme, že nemôžeme mať doma všetky. Preto mi veľmi pomohol takýto odborný predvýber a určite bude pre mňa bohatou inšpiráciou aj v súčasnej práci sociálnej pedagogičky s mentálne znevýhodnenými prijímateľmi sociálnych služieb. Čítanie je súčasťou nášho každodenného spoločného programu a už si viem živo predstaviť, ako sa bu-

dú úprimne tešiť, keď ich budem s týmito ocenenými knihami zoznamovať počas našej obľúbenej terapie „Knižná krajinka“. Keďže som s nimi v dennom kontakte a snažím sa ich knihami nielen zaujať, ale aj obohatiť, určite mi v tom bude veľmi nápomocná aj uvedená prednáška psychoterapeuta Zoltána

Mátyusa, ktorý sa zamerával na vplyv rozprávača na emocionálny vývin a formovanie dieťaťa a dôležitosť invitácie (pozvania), a nie invázie do duše dieťaťa, hlavne formou ilustrácií v detských knihách. Nemôžem nespomenúť aj odbornú prednášku Timotey Vráblovej, zameranú na praktické ukážky z textov. Aj keď pani Vráblovú už poznám zo vzdelávacích seminárov v BIBIANE, vždy ma dokáže čímsi prekvapiť – láskavo ma dovedie k tomu, aby som sama uvidela aj to, čo je na prvý pohľad „očíam neviditeľné“. Zaujali ma aj myšlienky v príhovore Marie Jesus Gil Iglesias zo Španielska, exprezidentky Ceny Hansa Christiana Andersena, že kľúčom k úspešnej knihe je hľadanie vzťahu medzi textom a obrázkom, a že obrázkovú knihu môžeme označiť ako dvere, cez ktoré dieťa vstupuje do sveta kníh. Oceňujem aj precítené baletné videoukážky tanečnic z baletnej školy Izabely Stehlíkovej, ktoré znázorňovali bielu a čiernu labuť a boli precíteným umeleckým spriemnením celej konferencie.

Som veľmi rada, že som mala možnosť zúčastniť sa tejto úžasnej konferencie a odnášam si množstvo cenných inšpirácií a nezabudnuteľných zážitkov. Teším sa na ďalší ročník konferencie a už si ju viem predstaviť aj takto online. Bola to pre mňa super nová skúsenosť. Ešte raz vám všetkým ďakujem a prajem veľa zdravia a radosti z tvorivosti.“

NAJKRAJŠIE A NAJLEPŠIE DETSKÉ KNIHY, JAR, LETA, JESENE A ZIMY 2019 NA SLOVENSKU

Najkrajšie detské knihy

JAR

Vlasta Baránková: Psíček nie je bábika, il. Vlasta Baránková
Vydavateľstvo BUVIK, s. r. o.

Ján Uličiansky: Líza, mačka z Trojice, il. Vladimír Král
TRIO Publishing, s. r. o.

Ondrej Sliacky: Turecká studnička, il. Peter Uchnár
Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o.

Babča B. Kardošová: Červené tenisky, il. Barbora Paulovičová
Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.

Ondrej Klenovský: Rozprávky medzi riadkami, il. Nina Neczliová
Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, s. r. o.

LETO

Peter Glocko: Kto nosí kominárom šťastie, il. Martin Kellenberger
DAXE, spol. s r. o.

Zuzana Jurigová Kapráliková: Kde je kto?, il. Veronika Lesana Renčková
Fortuna Libri, a. s.

Jana Bodnárová: Sabínkine prázdniny, il. Martin Kellenberger
Perfekt, a. s.

Daniel Hevier: Namydlený blesk, il. Svetozár Mydlo
TRIO Publishing, s. r. o.

JESEŇ

Ľudmila Podjavorinská: Žabiatko, il. Mária Nerádová
Vydavateľstvo BUVIK, s. r. o.

Viktória Laurent-Škrabalová: Kocúr, ktorý chcel byť drakom
il. Matúš Maťátko
Elist, s. r. o.

O dvanástich mesiačikoch, il. Peter Uchnár
Perfekt, a. s.

Peter Karpinský: Med z ľadových kvetov,
il. Zuzana Bočková Bruncková
Perfekt, a. s.

Najlepšie detské knihy

JAR

Ján Uličiansky: Líza, mačka z Trojice
TRIO Publishing, s. r. o.

Ondrej Sliacky: Turecká studnička
Vydavateľstvo Matice slovenskej, s. r. o.

Lucy Maud Montgomery: Anna zo Zeleného domu, prel. Beáta
Mihalkovičová
Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.

LETO

Víťazné MİRΝIX DIRNIX poviedky pre deti a nástročných
Perfekt, a. s.

Daniel Hevier: Namydlený blesk
TRIO Publishing, s. r. o.

Andrea Kellö Žáčoková: Superženy
Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.

JESEN

Marta Hlušíková: Stratená flauta pána Ananása
Albatros

Peter Karpinský: Med z ľadových kvetov
Perfekt, a. s.

Jackie Morris: Tichá hudba jemne padajúceho snehu, prel. Jela Krajčovič
Verbarium, s. r. o.

ZIMA

Matúš Kučera: Slovensko v dobách stredovekých
Perfekt, a. s.

ŠTÚDIE A ČLÁNKY

Brestovičová, A.: Z našich fatálnych zlyhaní (Bezdomovectvo v súčasnej slovenskej literatúre pre deti), č. 3, s. 7-14.

Čechová, T.: Bienále animácie Bratislava 2020, č. 4, s. 52-58.

Danay, T.: Bienále animácie Bratislava 2020, č. 4, s. 52-58.

Drzewiecka Gal, I.: Zápisky z ciest do slovenskej ilustračnej destinácie roku 2019, č. 3, s. 46.

Dzadiková, L.: Ach, tá dnešná mládež... (O niektorých inscenáciách pre deti a mládež roku 2019), č. 3, s. 15-21.

Dziak, D.: Vyškrtneme zlo z rozprávok? č. 3, s. 24-27.

Feldek, L.: Diamant v hrudi nezhnije čiže Veľa šťastia, diamantoví Cipárovcí, č. 1, s. 8-12.

Kačala, J.: Rozkrývanie (materinského) jazyka I, č. 1, s. 20-26; Rozkrývanie (materinského) jazyka II, č. 2, s. 14-20; Legendy (aj o jazyku) bývajú nehynúce, č. 3, s. 47-49.

Kepštová, L.: Zázračný oriešok 2020 v tieni korony, č. 4, s. 59-64.

Naščák, P.: Da Vinci zo Semeteša (K 85. výročiu narodenia Miroslava Cipára), č. 1, s. 1-7; Národný modernista Ľudovít Fulla (aj v umení offline), č. 2, s. 1-4; Čarovný svet Uchnária (K jubileu Petra Uchnára), č. 3, s. 1-6.

Predmerský, V.: Jubileum mladosti (Bábkové divadlo v Žiline sedemdesiatročné), č. 3, s. 62-64.

Revajová, T.: Zázračný oriešok 2020 v tieni korony, č. 4, s. 59-64.

Stanislavová, Z.: Romipen v slovenskej literatúre pre deti a mládež (Reflexia majority a sebareflexia Rómov), č. 1, s. 44-51; Späť do svojej duše (Pamäť na holokaust v literatúre pre deti a mládež na Slovensku), č. 2, s. 34-44; Z našich fatálnych zlyhaní (Bezdomovectvo v súčasnej slovenskej literatúre pre deti), č. 3, s. 7-14;

Tokár, M.: Svet fantázie a reality Jaroslava Vodrážku, č. 3, s. 52-58.

Vráblová, T.: Príjemné zamyslenie v BIBIANE nad knižným rokom 2018, č. 2, s. 5-11.

ROZHOVOR

Sliacky, O.: Najväčší div Slovenska. Rozhovor s Petrom Tvrdoňom, riaditeľom jubilejnej BIBIANY, č. 4, s. 3-14.

BELETRIA

Sliacky, O.: Nepravdivý príbeh o Božene Němcovej a pravdivý o Vavrovi Brezuľovi, č. 1, s. 54-59; Modlitba za Karolu, č. 2, s. 45-58.

RECENZIE

Balogová, S.: Kompaníková, M.: Toddler punk. Ľulinové hudobné príbehy, č. 1, s. 65-66.

Borovská, E.: Stohner, F.: Ja som tu len ovca, č. 1, s. 66-67.

Dziak, D.: Kompaníková, M.: Koniec sveta a čo je za ním, č. 1, s. 67-68.

Hrušovská, T.: Perettiová, P.: Vzdialenosť medzi mnou a čerešňou, č. 2, s. 64-65.

Magalová, G.: Valová, M.: Výlety s Betkou Abecedkou, č. 2, s. 67-69.

Urbanová, S.: Setinský, S.: To je Jeruzalém, č. 1, s. 68-70; Wernisch, I.: He, he! č. 2, s. 65-67; Soukupová, P.: Klub divných dětí, č. 3, s. 70-71.

Žemberová, V.: Urbanová, E.: Jeleňatý a Kravatý, č. 1, s. 70-71.

LITERÁRNA PUBLICISTIKA

Andričiková, M.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 II, č. 2, s. 23-25.

Anoškinová, V.: Súčasťou dobrej knihy sú dobré ilustrácie, č. 4, s. 50.

Baloghová, M.: „Krtik“, ktorý zvonil na úrodné časy, č. 1, s. 37-40.

Dzadiková, L.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989, č. 1, s. 32-34.

Gallik, J.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989, č. 1, s. 30-32.

Karpinský, P.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 III, č. 3, s. 33-37.

Kubíková, K.: Cena Ľudovíta Fullu 2019 Daniele Krajčovej, č. 1, s. 13-14.

Mikulčíková, G.: Medzinárodná konferencia o Izbe čítania, č. 1, s. 60-64; Jazyk ako priestor domova, č. 2, s. 59-63; Čítanie v kríze: Akcia v knihe – kniha v akcii, č. 3, s. 65-69; Sme na teba hrdí, BIBIANA! č. 4, s. 1-2.

Naščák, P.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989, č. 1, s. 27-29.

Panáková, B.: Najlepšie knihy sezóny 2019, č. 4, s. 46.

Pršová, E.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 II, č. 2, s. 21-23.

Rusňák, R.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 III, č. 3, s. 31-33.

Sliacky, O.: Literárna archeologička, č. 3, s. 21; Lampáš veľkého plavčíka, č. 3, s. 39; Vretenice sa nezabývajú! č. 3, s. 59-60.

Stanislavová, Z.: Bez hluku, ale naliehavo (K jubileu Jany Bodnárovej), č. 3, s. 22-23.

Svetina, P.: Hlad po slovách (Medzinárodný deň detskej knihy), č. 2, s. 12-13.

Šubrtová, M.: „...narodiť sa znova, až za dve stě let“, č. 1, s. 52-53; České stopy v USA, č. 2, s. 32-33; Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 III, č. 3, s. 38-39; Po probuzení z jarního spánku, č. 3, s. 50-51.

Tvrdoň, P.: Revue Bibiana jubiluje, č. 1, s. 1; Riaditeľ BIBIANY Peter Tvrdoň píše Ľubici Ďurišinovej, č. 3, s. 60-61.

Urbanová, S.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989, č. 1, s. 34-36.

Vráblová, T.: Cena Trojruža 2019 Erikovi Jakubovi Grochovi, č. 1, s. 15-19; Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 III, č. 3, s. 28-31.

Žemberová, V.: Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 II, č. 2, s. 30-31.

Žilková, M.: Televízne Vianoce 2019, č. 1, s. 41-43; Kánony a kanóny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1989 II, č. 2, s. 25-29.

VÝSTAVY V BIBIANE

B AKO BIBIANA

Výstava k okrúhlym 30. narodeninám BIBIANY hravou formou predstavuje jednotlivé tvorivé oddelenia, ktoré celé roky približujú umenie deťom. Aj tentoraz sme vytvorili veselú, ale najmä inšpiratívnu atmosféru, typickú pre „bibianovské“ projekty. Deti tu nájdú napr. veľký obraz BIBIANY s okienkami, za ktorými sa skrývajú rôzne prekvapenia, zahrajú sa s filmovou technikou v priestore venovanom Bienále animácie Bratislava (BAB), zabavia sa s ilustráciami z Bienále ilustrácií Bratislava (BIB), spoznajú knižné zázraky a zasadnú za veľký narodeninový stôl s „tvorivými dobrotami“. A napokon nazrú do ďalekej budúcnosti BIBIANY.

Námet a scenár – A. Petrovická Broadhurst; výtvarné riešenie – M. Dubravay; dramaturgia – V. Marákyová

Termín: 8. 10. 2020 – 11. 4. 2021

POSVIEŤME SI NA DIVADLO

Interaktívna výstava k 100. výročiu vzniku SND. Deti sa postupne dozvedia, čo všetko sa musí stať, aby sa z textu mohla vytvoriť divadelná inscenácia. Zistia, čo robí režisér, scénograf či rekvizitár. Objavia čaro a jedinečnosť divadelného zákuľisia, spoznajú krásu a zložitosť práce ľudí, ktorí spoločne vytvárajú zázraky divadelného sveta.

Skeny a fotografie scénografík sú z Múzea Divadelného ústavu. Inscenačné fotografie sú z Dokumentačných zbierok Divadelného ústavu.

Námet a scenár – D. Zaťková, výtvarno-priestorové riešenie – B. Peuch, ilustrácie L. Kotvanová, dramaturgia – A. Broadhurst Petrovická

Termín: 20. 3. – 17. 1. 2021

KIWANIS BÁBIKY 2020 POMÁHAJÚ

Na 11. ročníku výstavy sú prezentované najnovšie pomalované a umelecky dotvorené bábkiky Kiwanis od slovenských a zahraničných umelcov. K výstave bude vydaný aj katalóg. Dražba vystavených bábik sa bude konať online.

Termín: 5. 11. – 20. 12. 2020

V KRAJINE MEDOVNÍKOV

V interaktívnej výstave sa návštevníci dozvedia zaujímavosti z histórie medovníkov, spoznajú exotické korenia, ktoré sa pri ich pečení používajú, a môžu ich skúsiť rozoznávať vlastným nosom. Do krajiny medovníkov sa deti dostanú pomocou komiksovej rozprávky O malom Medovníčati, ktoré ešte nikdy nezažilo Vianoce. Vanilková víla by mu o Vianociach aj porozprávala rozprávku, ale potrebuje k tomu cinkanie zvončeka. To však medovníkové zvončeky nedokážu. Medovníča sa tak spolu s vílou vydáva do sveta, aby našli to pravé cinkanie zvončeka. Či sa im ho podarí nájsť, to sa deti dozvedia v našej vianočnej výstave. Ozajstné medovníčky do výstavy vyrobili tety-perníkárky zo Slovenského zväzu kuchárov a cukrárov.

Námet a výtvarno-priestorové riešenie – S. Sadílková, scenár – M. Madejová, dramaturgia – V. Marákyová

Termín: 3. 12. 2020 – 7. 2. 2021

SUMMARY

In a poll, editors of the oldest Slovak children's magazine *Slniečko*, asked children what they consider to be Slovakia's wonder. One girl responded „BIBIANA“. Let us add that BIBIANA is a unique cultural institution for children with international presence. Its objective is to educate children through art in the form of interactive exhibitions, theatre performances, creative workshops and musical programs. Apart from exhibitions and programs which expand and deepen children's basic knowledge, every two years, BIBIANA organizes the oldest and largest international competition of original children's book illustrations entitled **Biennial of Illustration Bratislava (BIB)** and international children's film festival **Biennial of Animation (BAB)**. BIBIANA's exhibitions are available to children in Bratislava, Slovakia's capital, but they are also reinstalled in other cultural institutions across Slovakia. In particular, in the eastern Slovakia's metropolis Košice. Today, BIBIANA is the only institution of its kind in Slovakia and there are only a few similar institutions in the world. Thirty years ago, the Ministry of Culture of the Slovak Republic became the institution's authority. In 1993, BIBIANA created an expert journal – *Bibiana*. „Little“ BIBIANA is published four times a year and it informs the public of activities carried out by the International House of Art for Children, reflecting on all types of art for children and the youth. It was initiated by Ondrej Sliacky, who as editor-in-chief engaged the

biggest experts on children's culture with national and international reputation. The journal is not a typical scientific magazine, it is a revue which popularizes children's culture, especially among the pedagogic public – students and teachers at Slovak pedagogic faculties. The current issue celebrates a jubilee. It is dedicated to the „big“ BIBIANA. The revue's editor-in-chief together with Peter Tvrdoň, BIBIANA's manager since 2007, reflect on its meaning and the most important activities, they remember its previous managers – especially Dušan Rollo, former IBBY President and President of the jury of H. Ch. Andersen and Peter Čačko, who was well-known at home and abroad. Bibiana's editor-in-chief praises the work of BIBIANA's current manager Peter Tvrdoň in the expansion of BIBIANA's national and international activities, especially his interest in the Slovak community in Serbia. The jubilee issue includes congratulations from BIBIANA's foreign and local co-workers and fans, as well as an evaluation of the Biennial of Animation Bratislava in 2020. In the final part, Beata Panáková and Viera Anoškinová present The Best and Most Beautiful Children's Books in 2019. The issue ends with an evaluation of international radio fairy-tale festival *Magic Nut* in Piešťany and a presentation of recent activities carried out by the Centre for Children's Literature, Reading and SK IBBY written by its expert employee Gabriela Mikulčíková.

